

สารบัญ

บทที่	ของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์	หน้า	๓
บทที่	พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒	๑๑	๓๓
บทที่	พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๕	๑๑	๒๕
บทที่	พระราชนิพนธ์รัชกาลปัจจุบัน	๑๑	๒๒
บทที่	ของสมเด็จพระเทพาภรณ์พระนริศรานวดีวงษ์	๑๑	๔๘

คำนำ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต
เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย มีรับสั่งมายังกรรมการหอพระสมุด
วชิรญาณว่า ทรงศรัทธาจะพิมพ์หนังสือเป็นของแจกในการพระกุศล
จัดการปลงศพนายพลเรือตรี พระยาราชนครินทร์ (กร หงสกุล)
ท.จ.ว. จ.ม. ภา.ช. ร.ค.ม. (ศ) ร.จ.ป.ร. ๒ ร.จ.ม. องคมนตรี
มีพระประสงค์จะพิมพ์ภาพให้เรือ ขอให้กรรมการช่วยเลือกหาฉบับ
แลจัดการพิมพ์ถวาย กรรมการมีความยินดีที่จะรับพระกรุณา ด้วยคิด
เห็นอยู่เหมือนกันว่าภาพให้เรือเป็นหนังสือดีในภาษาไทย ซึ่งสมควร
จะรวบรวมพิมพ์ไว้เป็นเล่มโดยเฉาะ ถ้าพิมพ์ขึ้นคงจะเป็นที่ชอชใจ
ของบรรดานักเรียนทั่วไป เมื่อทราบว่าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
จะทรงรับพิมพ์ กรรมการจึงได้ลงมือรวบรวมภาพให้เรือทั้งเก่า
ใหม่บรรดาที่ปรากฏ คือ ภาพให้เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ทรงนิพนธ์
แต่ครั้งกรุงเก่าเรื่อง ๑ ภาพให้เรือพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัยเรื่อง ๑ ทั้ง ๒ เรื่องนี้ต้นฉบับอยู่ในหอ
พระสมุด ๑ ภาพให้เรือพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวเรื่อง ๑ ยังไม่พบหนังสือ ต้องเที่ยวถามจากผู้ที่จำไว้ได้
ภาพให้เรือพระราชนิพนธ์ในรัชกาลปัจจุบันเรื่อง ๑ พิมพ์ไว้ใน
หนังสือสมุทรสาร ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานตามประสงค์ แลภาพให้เรือ
พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต

เรื่อง ๑ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต
 ประทานฉบับมา เป็นอันรวมภาพให้เรือบรรดามีพิมพ์ในสมุดเล่มนี้
 ใต้ทั้งหมด จึงให้ชื่อสมุดเล่มนี้ว่า “ประชุมภาพให้เรือ”

ตำนานให้เรือ

ภาพให้เรือเหล่านี้ ถ้าโดยกระบวนหนังสือ ล้วนเป็น
 กลอนสังวาศซึ่งแต่งดีอย่างที่สุดในหนังสือไทยพวก ๑ ด้วยเหตุนี้คน
 ทั้งหลายจึงชอบอ่าน แลพอใจจำไว้ซึ่งร้องเล่นตั้งแต่ไร ๆ มา จน
 ทรายเท่าทุกวันนี้ ผู้ที่ได้สมุดเล่มนี้เห็นจะไม่ใคร่มีใครฎาถ้ามีคัง
 น้อยตัวที่เคยว ที่จะไม่เคยอ่านแลไม่ชอบบทให้เรือ เพราะฉนั้นไม่
 จำเป็นที่จะต้องอธิบายบอกว่าบทให้เรือเป็นของดีอย่างไร แต่ให้เรือ ถ้า
 ว่าโดยประเพณีแลเรื่องราวของบทให้เหล่านี้ ตำนานในทางโบราณ
 คคมีอยู่บ้าง บางทีจะมีผู้ซึ่งยังไม่เคยทราบ ข้าพเจ้าจึงจะลอง
 อธิบายตำนานให้เรือในคำนำนี้ ตามที่ข้าพเจ้าเคยได้ยินผู้ใหญ่บอกเล่า
 ประกอบกับความรู้อแลความสันนิฐานของตนเองด้วย ถ้าความที่
 ข้าพเจ้าแสดงวิปลาศคลาศเคลื่อนย้ายอย่างไร ขอท่านผู้อ่านจงให้
 อภัยโทษด้วย

จะกล่าวด้วยการให้เรือก่อน ลักษณะการที่พลพายซึ่งร้องอย่าง
 หนึ่งอย่างใดในเวลาพายเรือนั้น เห็นจะมีเป็นประเพณีด้วยกันทุกชาติ
 ทุกภาษาบรรดาที่ใช้เรือพาย แลคงมีมาแต่ดึกดำบรรพ์ทีเดียว ด้วย

(๓)

มีประโยชน์เป็นสัญญาให้พ่ายพร้อมกัน แลให้เกิดความรื่นเริง
พอแก่เหนื่อยไต่อย่าง ให้เรือของชนชาติอื่น ๆ มีเงินแลฉนวนเป็นต้นนั้น
ที่เขาร้องเล่นลิเกกันก็ไต่ยืนอยู่ แต่ข้าพเจ้าไม่ได้เอาใจใส่สืบสวน
ด้วยไม่เกี่ยวแก่เรื่องที่จะกล่าว จะกล่าวเฉพาะแต่ให้เรือของไทยเรา
เข้าใจว่าให้เรือทุก ๆ อย่าง ย่อมจะมีมูลเหตุซึ่งรู้ได้ในเวลานั้นบ้าง
รู้ไม่ได้บ้าง ยกตัวอย่างเช่นชานยาว “เหยอว เย่อว” ที่เราเคย
ไต่ยืนอยู่ที่ทั่วกันนั้นเป็นเหตอย่างต่ำ มูลเหตุจะมาแต่ไหน แลจะเป็น
ภาษาไร ข้าพเจ้าไม่เคยทราบ จนไปไต่เค้าเงอนเมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๓๔
เมื่อไปราชการประเทศยุโรป ขากลับโปรดให้มาทางประเทศอินเดีย
ไต่ไปแควที่เมืองพาราณสี เขาจัดที่ให้อยู่แห่ง ๑ ต่างฟากแม่น้ำคงคา
กับรามนคร ซึ่งเป็นที่อยู่ของมหाराชาพาราณสี วันที่ข้าพเจ้าจะไป
รามนครนั้น มหาราชาให้จัดเรือขนานมารับข้ามฟาก เป็นเรือ ๒ ลำ
ผูกติดกัน ทำเป็นมณฑปไว้ข้างท้าย ตั้งเกออร์ยแขกไว้ใน
มณฑปนั้น พอออกเรือพายข้ามแม่น้ำคงคา ฝีพายคนหนึ่งขับร้อง
เป็นภาษาสันสกฤต ขึ้นด้วยคำว่า “โอม” แต่คำต่อไปว่าอะไร
ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ ประมาณอักษรสักบาทหนึ่ง พอจบฝีพายก็รับ
ด้วยเสียงดังคล้าย ๆ “เย่อว” ทั้งลำ แล้วต้นบทก็ขึ้นใหม่ ฝีพาย
รับเย่อวอีก ให้ไปอย่างนั้นจนข้ามถึงท่ารามนคร ข้าพเจ้าถามเขาว่า
ฝีพายขับร้องอะไรกัน เขาอธิบายว่าเป็นคำขับบูชาพระรามพระลักษมณ์
ไต่ความเช่นนั้นจึงเห็นว่า เรือชานยาวเหยอวเย่อวของไทยเรานั้น

(๕)

เห็นพวกพราหมณ์จะพาขบวนเข้ามาแต่มีฉนิมประเทศเป็นแน่ แต่
เต็มคงจะขับเป็นภาษาสันสกฤต ครั้นนานเข้าหลุกลุ่ยไปที่ละน้อย
ด้วยเราไม่รู้ภาษา จึงเหลืออยู่แต่เหยอวเยอว จึงไม่รู้ว่าเป็นภาษาอะไร
ยังเห็นที่มีในตำราอีกอย่าง ๑ ซึ่งเรียกว่า “สวะเห่” นั้น ถ้อยคำ
ก็แปลก ชันว่า “เห่แลเรือ” พลพายรับว่า “เห่ โห เห่ โห”
เมื่อจะจบต้นบทชักว่า “ไชยแก้วพ่อเอย” พลพายรับว่า “โอว โอว”
นี้ คุณทำเดิมน่าจะเป็นภาษาสันสกฤตอีก แต่มีเหตุอะไรมาอย่างไร
ข้าพเจ้าหาทราบไม่ ถ้อยคำที่เข้าใจได้เจือไปด้วยคำเรียงทัพ คงจะ
ได้ใช้เห่กระบวนเรือหลวงมาก่อน แต่บทเห่เรือที่เราชอบร้อง
กันเล่น เช่นชมเรือกระบวนเสด็จ แลชมปลาเป็นต้น ที่แต่ง
ครึ่งกรุงเก่าก็ดี ฤาบทเห่แต่งในชั้นกรุงรัตนโกสินทร เช่นเห่
ชมกบเข่าของกินนั้นก็ดี มีใช้บทเห่ในการหลวง รู้ตำนานเป็นแน่
(คงจะกล่าวต่อไปข้างหน้า) ว่าเมื่อแต่งขึ้นเป็นแต่สำหรับเห่เล่นโดย
ลำพัง ฟังเอาบทเห่เหล่านั้นมาใช้ในการหลวงเมื่อรัชกาลที่ ๔ นี้เอง
บทเห่เรือกระบวนหลวงของเดิม นอกจากสวะเห่หน้าจะมีบทอะไร ๆ อีก
ในกาพย์ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ก็บ่งไว้ว่า “พลพายกรายพายทอง
ร้องโอ้เห่โอ้เห่มา” ทั้งนี้ เห็นจะไม่ได้หมายความว่าเห่แต่สวะเห่
อย่างเดียว แต่บทเก่าหากสูญเสีย จึงทราบไม่ได้ในเวลานี้ว่ามีบท
เห่อะไรอีกบ้าง

(๕)

ถ้าว่าโดยลำนํ้าสำหรับเห้เรือ ในคำรายออกไว้แต่ ๓ อย่าง
 เรียกว่า สวะเห้อย่าง ๑ ซ้ำลวะเห้อย่าง ๑ มูลเห้อย่าง ๑ แต่ที่เคยก
 สังกะตเห็นลักษณเห้ในกระบวนหลวง เห็นเห้อยู่ ๔ อย่าง คือเมื่อ
 เสกัจจงประทัยในเรือพระที่นั่งแล้ว หลวงพิศณุเส็น ขุนรามภวิ
 เปนคัณฑ์ท (จะได้เป้นคัณฑ์ทโดยตำแหน่งฤาโดยเฉภาะคั้ว ซ้ำพเจ้า
 ไม่ทราบแน่) คนหนึ่งนั่งคอกเข้าพนมมือเห้โคลงนํ้ากาพย์ บางที่เรียก
 กันว่าเกร็นโคลงก็เคยกได้ยั้น เมื่อรบขทโคลงแล้วจงออกเรือพระที่นั่ง
 พลพายพายนบกยั้นจ้งหระซ้า เพราะว้าเรือคานนํ้าไม่หนักแรง ผง
 พายเอางามได้ ใช้ทำนองเห้ซ้า เข้าใจว้าได้กัณฑ์เรียกในคำรวว้า
 ซ้ำลวะเห้ (คิงเป้นซ้าแล้วว้าเห้) คิงหมายความว้าเห้ซ้า พอจวงจะ
 ถึงที่ประทัย คัณฑ์ทก็ซ้าลวะเห้ ค้านจะหมายความอย่างไรวังกิด
 ไม่เห็น คนพอรบขทเรือพระที่นั่งกิดทอศ จากล้วยเรือทวนนํ้า
 มีระยะย้านไกลต้องพายหนักจ้งหระเร็ว ใช้เห้ทำนองเร็ว ที่มีผล
 พายรบ “ฮะโฮ” นั้น เข้าใจว้าได้กัณฑ์เรียกในคำรวว้ามูลเห้ คิง
 หมายความว้าเห้เป้นพน เมื่อรบขทพายจ้า ๓ ที่สังทกขท ถ้าลอย
 พระประทัยเคอน ๑๒ ซึ่งมีการแต่งเรือพระที่นั่งกทรงพระไชยล้าหนง
 พานพุ่มคอกไม้พทขบซาล้าหนง เวลาเรือกิงเข้ามาทอศเทียขเรือ
 บลสังกพระที่นั่ง ทรงจุกเทียขเครื่องนมัสการแล้ว ไปรคให้จอก
 เห้ถว้ายอยู่นาน ๆ ว้าเป้นทำนองมูลเห้ เห้ถว้ายแล้วออกเรือ จง
 เปลียนเป้นทำนองซ้ำลวะเห้ ลักษณการเห้เรือเคยกเห็นคังกล่าวมาน

(๖)

ทันทีว่าถึงตำนานขบเห่เรือต่อไป ขบเห่เรือที่พิมพ์ในสมุด

เล่มนี้ มีตำนานที่ทราบมาดังนี้

๑ ขบเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์มี ๒ เรื่อง เรื่องที่ ๑ ชม
กระบวนพยุหยาตราทางชลมารค ขันต้นแต่ “พระเสด็จโดยแดนชล
ทรงเรือที่นั่งามเนิถ์ฉาย” ต่อชมกระบวนเรือว่าด้วยชมพูลา ชมไม้
ชมนก เป็นนิราศ ขบเห่เรื่องนี้เห็นได้ในสำนวนว่า เจ้าฟ้าธรรม
ธิเบศร์ทรงนิพนธ์ สำหรับเห่เรือพระที่นั่งของท่านเองเวลาตามเสด็จขึ้น
พระบาท ออกจากกรุงเก่าเวลาเช้า พอเย็นก็ถึงท่าเจ้าสนุก

ขบเห่เรือของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์เรื่องที่ ๒ นั้น เป็นคำสั่งวาค
เอาเรื่องพระยาครุฑลักนางกากกามาขบเห่ ขันต้นว่า “กางกรอุ้มโอบ
แก้ว เจ้างามแพรววิสัยสรรพางค์” แล้วว่าต่อไปเป็นกระบวนสั่งวาค
จนจบ ถ้าสังเกตจะเห็นได้ในสำนวนว่าเอาเรื่องจริงอันเป็นความขำขลย
ในพระไทยของเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ออกมาว่าตลอดทั้งเรื่อง เรื่องที่ว่า
นั้นอาจจะรู้ได้ในปัจจุบันนี้ ด้วยมีปรากฏอยู่ในหนังสือพระราชพงษา
วดาร ที่โตกกล่าวถึงเจ้าฟ้าธรรมธิเบศร์ลอบผูกสมัครักใคร่กับเจ้าฟ้า
สั่งวาล จึงเข้าใจว่าขบเห่เรื่องหลังนี้ ว่าด้วยเรื่องสั่งวาคเจ้าฟ้า
สั่งวาลทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้แต่เดิมเห็นจะใช้ขบเห่เรื่องนี้เห่แต่เฉพาะ
เวลาทรงเรือประพาศที่ลยโดยลำพัง เช่นไปเที่ยวทุ่ง เป็นต้น

๒ ขบเห่เรือพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า
นภาลัยนั้น ตั้งแต่ชมกับเขาของกิน ขันว่า “มัจฉานั้นแกงแกว

ตา หอมยี่ห่วยร้าวรื้อนแรง” เป็นต้น ตลอดกันว่าด้วยงานนักชัฏฤกษ์
 เข้าใจว่าทรงพระราชนิพนธ์แต่เมื่อในรัชกาลที่ ๑ ผู้หลักผู้ใหญ่แล้ว
 กันมาว่า พระราชนิพนธ์ทรงชมสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี
 แต่ยังเป็นสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ ด้วยกระบวนแต่งเครื่องเสวยไม่
 มีผู้ใดจะทักเสมอในครั้งนั้น บทเห่เรือซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศ
 หล้านภาลัยทรงพระราชนิพนธ์ ก็สำหรับเห่เรือเสด็จประพาศมิได้
 ใช้ในราชการ ความชอบในโคลงพยพยาตราพระกฐิน ซึ่งกรม
 สมเด็จพระปรमानชิตชินโนรสทรงนิพนธ์เมื่อในรัชกาลที่ ๓ ไม่ได้กล่าว
 ถึงเห่เรือเลย จึงเข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรด
 ให้เอาบทเห่เรือ ทั้งบทครั้งกรุงเก่า แลบทพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒
 มาใช้เห่เรือในราชการต่อเมื่อในรัชกาลที่ ๔

๓ บทเห่พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๕ นั้น มีแต่ชมโฉมบท
 เทียว ทรงพระราชนิพนธ์สำหรับให้เห่ถวายเวลาลอยพระประทีปตั้ง
 กล่าวมา ไม่มีใครจะได้ใช้ในท่อน นาน ๆ ได้ยินเอาไปเห่กระบวน
 พระกฐินพยพยาตราครั้ง ๑ เห่พระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เคยตาม
 เสด็จลงเรือยลลึงกลอยพระประทีป ได้ยินเห่ทุก ๆ ปีจึงจำไว้ได้
 แต่ไม่ปรากฏว่าได้เคยพิมพ์จากไว้ที่ไหน เมื่อจะพิมพ์สมุดเล่มนี้
 ข้าพเจ้าเองก็ลืมเสียมาก เทียวสยหาหนังสือก็ไม่ได้ ต้องไปเทียว
 ตามตามผู้ที่เคยจำไว้ ไต่มาเพียงเท่าที่พิมพ์ ยังขาดอยู่ ๒ บท
 ขอโอกาสแจ้งไว้ในคำนำนี้ ถ้าท่านผู้ใดได้จดไว้จำได้จนจบ ถ้า

จดมาให้หอพระสมุด ฯ ให้ใ้ใ้พระราชนิพนธ์ไว้บริบูรณ์ กรรมการ
จะชอบคุณเป็นอันมาก

๔ บทเห้พระราชนิพนธ์ในรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้มาพิมพ์ในสมุดเล่มนี้ด้วยนั้น ทรงพระราช
นิพนธ์พระราชทานสำหรับพิมพ์ในหนังสือสมุทสาร ออกนุราชนาวิ
สภาคม เมื่อชบาล พ.ศ. ๒๔๕๗ เอาเค้าเรื่องบทเห้เรือเก่ามา
ทรงพระราชนิพนธ์ เทียบลักษณะการในเวลาปัจจุบัน เป็นต้นว่า
เห้เก่าชมกระบวนเรือพาย ซึ่งเป็นเรือพระที่นั่งแลเรือรบเรือไล่ใน
ครั้งนั้น พระราชนิพนธ์ทรงชมเรือพระที่นั่งแลเรือรบเรือไล่ ซึ่งเป็นเรือ
กลไฟในเวลานี้ ถึงบทอื่นก็ทรงเทียบให้ตรงกับกาที่เป็อยู่แลความ
นิยมในสมัยนี้ ทั้งในทางพรรณาแลในกลอนสังวาศ ถ้าผู้เป็นักเรียน
โบราณคดีอ่านด้วยควมสังเกต บทเห้เรือตั้งแต่แต่งครั้งกรุงเก่า
แลที่แต่งครั้งรัชกาลที่ ๒ กรุงรัตนโกสินทร แลพระราชนิพนธ์
ในรัชกาลปัจจุบัน จะใ้ใ้ประโยชน์ความเข้าใจกาที่เปลี่ยนแปลงมา
โดยลำดับทั้งควมนิยมแลการงาน นอกจากประโยชน์ที่ใ้ใ้ในทาง
อ่านหนังสือกลอนที่แต่งคอกส่วน ๑ เชื่อว่าผู้อ่านคงจะชอบพระเศษ
พระคุณด้วยกันทุกคน

๕ บทเห้เรือพระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า
กรมพระนริศรานุวัดติวงษนั้น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรม

(๘)

หลวงนครสวรรค์วรพินิตทูลเชิญให้ทรงนิพนธ์ เมืองานพระราชพิธี
บรมราชาภิเศกสมโภชพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันนี้
ด้วยมีการสมโภชส่วนกระทรวงทหารเรือสนองพระเดชพระคุณ เมื่อ
วันที่ ๘ ธันวาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๐ พ.ศ. ๒๔๕๔ มีการตกแต่ง
สถานที่ในกรมทหารเรือแถวท่าราชวรดิฐทั้ง ๒ ฟากแม่น้ำ ตลอดฝั่ง
วัดอรุณราชวราราม แลมีกระบวนแห่เรือในแม่น้ำ ยทให้เรือนี้แห่
ในเรือพระที่นั่งกง เมื่อมาจอดถวายไชยมงคลที่ท่าราชวรดิฐ ทำนนาน
ของบทธให้เรือมดิงแลคิงมาน

ข้าพเจ้าประสงค์จะกล่าวความตรงนล็กหน้อย เพื่อจะขอบ
พระเดชพระคุณ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระ
นริศรานุวัดติวงศ์ ด้วยเมื่อก่อนแต่งคำนำนี้ ได้ทูลปรึกษาหารือ
ได้ทรงเป็นพระอรรชช่วยข้าพเจ้าหลายอย่าง

อนึ่งสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์
วรพินิต มีพระประสงค์จะให้แสดงประวัติของพระยาราชาสงคราม (กร)
ไว้ในคำนำ ให้ปรากฏเกียรติยศอยู่คู่กับสมตเล่มนี้ ได้ทรงคัด
ต้นเรื่องประวัติมาให้ข้าพเจ้าเก็บความเรียบเรียง ข้าพเจ้าก็มีความ
ยินดีที่ได้มีโอกาสอันนี้ ด้วยพระยาราชาสงคราม (กร) เป็นมิตร
กับข้าพเจ้า ได้คุ้นเคยชอบพอกันมา นี้ที่ได้ว่าตั้งแต่แรกรู้จักกันมา
จนตลอดอายุของพระยาราชาสงคราม มีเรื่องประวัติซึ่งข้าพเจ้าอาจจะ
กล่าวได้ด้วยความรู้เห็นของข้าพเจ้าเองก็หลายอย่าง ประวัติของ
พระยาราชาสงคราม (กร) มีเนื้อความดิงจะกล่าวต่อไปน

ประวัติพระยาราชาสงคราม (กร)

พระยาราชาสงคราม (กร หงสกุล) เกิดเมื่อวันจันทร์
เดือน ๑๒ ขึ้น ๖ ค่ำ บัญญัติเบญจศก จุลศักราช ๑๒๒๕ ในรัชกาลที่ ๕
ตรงกับวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๐๖ (คฤศตศก ๑๘๖๓)
เป็นบุตรพระยาราชาสงคราม (ทศ หงสกุล) สกุนตลยมาแต่
พระยาเพชรพิไชย หงษ์ ในรัชกาลที่ ๑ พระยาเพชรพิไชย เกษ
ที่สร้างวัดโปรตเกษเกษาราม เป็นบุตรพระยาเพชรพิไชย หงษ์
พระยาเพชรพิไชย หนู กับพระยาราชาสงคราม ทศ บิดาพระยาราชา
สงคราม กร เป็นบุตรพระยาเพชรพิไชย เกษ แต่ต่างมารดากัน
ผู้เป็นบรรพบุรุษในหงสกุลล้วนเคยรับราชการมีตำแหน่งเป็นนายงาน
ทำการก่อสร้างต่าง ๆ เป็นต้นว่า สร้างพระมหาปราสาทราชมณฑลเพชร
สร้างพระอารามแลบ่อน้ำปรกการ ตลอดจนการปลูกสร้างพระเมรุมา
ทุกชั้น จึงฝากให้วิชาช่างก่อสร้างสืบต่อกันลงมาเป็นนิตินิสกุล
ตลอดจนถึงชั้นพระยาสามภพพ่าย (เจริญ) พระยาราชาสงคราม (กร)
แลพระนวกการโกวิท (เกลื่อน) บุตรพระยาราชาสงคราม ทศ
ทั้ง ๓ คนนี้ก็ได้ศึกษาวิชาสำหรับสกุนตลมาแต่เล็ก พอไปไหนได้ก็
ติดตามบิดาไปทำงาน จนเติบโตใหญ่ได้ช่วยบิดาทำราชการทางก่อสร้าง
ตลอดมา จนได้รับหน้าที่อันนั้นโดยลำพังตน เป็นทนายในวงษ์
ทุกสกุนตลคน

พระยาราชาสงคราม (กร) ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในรัชกาล
ที่ ๕ เมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๒๒ รัชราชการเป็นมหาดเล็กเวรสิทธิ์อยู่
๗ ปี . ได้เริ่มปรากฏความสามารถในวิชาสำหรับสกุลมาแต่ยังเป็น
มหาดเล็ก ด้วยในสมัยนั้น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรม
พระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงบัญชาการสร้างพระเมรุ พระยา
ราชาสงคราม ทัก เป็นนางงาน พระยาราชาสงคราม กร ไปช่วย
บิดาทำงาน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ฯ ทรงสังเกตเห็นความ
สามารถของพระยาราชาสงคราม กร มีรับสั่งเรียกมาใช้สอยใกล้
ชื่อกิจพระองค์ เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงคุ้นเคย แลทรงพระเมตตาามาแต่ครั้งนั้น จึงพระราชทานสัญญา
บัตรเป็นขุนพรหมรักษา ปลัดกรมทหารในขวา เมื่อปีจอ พ.ศ. ๒๔๒๘
รัชราชการก่อสร้างต่าง ๆ ปรากฏความสามารถยิ่งขึ้นโดยลำดับ
ครั้นปีชวด พ.ศ. ๒๔๓๓ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นปราบปรบภัย ได้
ทรงบัญชาการกรมทหารเรือ จึงทูลขอพระยาราชาสงคราม แต่ยังมี
เป็นขุนพรหมรักษา ไปเป็นหัวหน้าพนักงานเรือหลวง ครั้งเมื่อแรก
ซ่อมแซมเรือรบขึ้นใหม่ พระยาราชาสงครามจึงได้มีหน้าที่แลตำแหน่ง
ในกรมทหารเรือตั้งแต่นั้นมาจนตลอดอายุ แต่พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่โปรดให้ย้ายหน้าที่ไปขาด ยังคงรัชราชการ
ก่อสร้างอย่างตำแหน่งเดิมอันเป็นหน้าที่สำหรับสกุลสืบมาอีกส่วน ๑ จึง
ได้มีโอกาศทำการงานถวายใกล้ ชื่อกิจองค์มาตั้งแต่คุณแลการก่อสร้าง

สถานที่ต่าง ๆ ที่เกาะสีชัง เมื่อขบาล พ.ศ. ๒๔๓๓ เป็นเหตุให้ทรง
คุ้นเคยจนเป็นที่สนิทชิดชอบพระราชอิสริยาไครยศ่อมมาจนตลอดรัชกาล

ในบั้นเโรง พ.ศ. ๒๔๓๕ พระยาราชสงคราม แต่ยังเป็น
ขุนพรหมรักษา ใ้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มงกุฎสยาม
ชั้นที่ ๕ วิจิตรภรณ์ เป็นที่แรก แล้วในบั้นนี้ใ้พระราชทานเหรียญ
คุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยาด้วย ต่อมาอีกข ๑ ถึงขมเสง พ.ศ. ๒๔๓๖
พระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนขนเป็นพระราชโยธาเทพ เจ้ากรมทหาร
ในซ้าย แลใ้เป็นนายงานลงไปอ่ยตรวจการสร้างบ้อมพระจุล
จอมเกล้า ใ้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มงกุฎสยาม
เลื่อนขนเป็นชั้นที่ ๓ มัณฑนาภรณ์ ต่อมาใ้พระราชทานเหรียญ
ราชันี เมื่อขจอ พ.ศ. ๒๔๔๑ แลใ้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ช้างเผือกชั้นที่ ๔ ฤษนาภรณ์ เมื่อขกุญ พ.ศ. ๒๔๔๒ ใ้พระราชทาน
เหรียญราชรุจิทองเมื่อขชวค พ.ศ. ๒๔๔๓

ในขชวค พ.ศ. ๒๔๔๓ นั้น พระยาราชสงคราม แต่ยังเป็น
พระราชโยธาเทพ ใ้เป็นนายงานสร้างพระเมรุสมเด็จพระบรมโอรสา
ธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรณหิศ ใ้พระราชทานใ้ระกาทองคำเขน
เกียรติยศ แต่บั้นนี้ใ้เป็นนายงานสร้างพระเมรุใหญ่จนตลอด
รัชกาลที่ ๕

ถึงขฉลุ พ.ศ. ๒๔๔๔ ใ้พระราชทานสัญญาบัตรเลื่อน
บันดาศักักขนเป็นพระยาราชสงคราม จางวางทหารใน ใ้เป็นองค

(๓๓)

มนตรี แลได้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎสยามชั้นที่ ๒
จุลสารภรณ์ รัตนภรณ์ จ.ป.ร. ชั้นที่ ๓ แลเหรียญจักรมาลา
ในขณะนั้น

ถึงบวชเถาะ พ.ศ. ๒๔๔๖ ได้พระราชทานพานทองแลเครื่อง
ราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้า

ชั้นเยี่ยม พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้พระราชทานสัญญาบัตรเป็นนายพล
เรือตรี

ต่อมาอีก ๒ ปี ได้พระราชทานการราชอิสริยาภรณ์ ทุติย
จุลจอมเกล้าวิเศษ

ถึงบวชเถาะ พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้พระราชทานรัตนภรณ์เลื่อนชั้น
เป็นชั้นที่ ๒ ขอบพระทัยเพื่อ

จะแลเห็นได้ในระยะเวลาแลชั้นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่พระยา
ราชสงครามได้รับพระราชทานนั้น ว่าพระยาราชสงครามได้พระราช
ทานเกียรติยศอันนับว่าเป็นอย่างสูงส่ง ซึ่งข้าราชการในชั้นเดียวกัน
สามารถจะได้รับพระราชทาน ที่ไต่อย่างนั้น ด้วยพระยาราชสงคราม
ได้รับราชการต่าง ๆ ในหน้าที่มากมายหลายอย่างอยู่เป็นนิจ เป็นผู้
บริบูรณ์ด้วยความเพียรแลอุสาหะ เรียกได้ว่าไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทำการ
อันใดก็สำเร็จทันพระราชประสงค์ จะพรรณายรรคการที่พระยาราช
สงครามได้ทำ ยากที่จะให้ถวบทกอย่างไ้ จะกล่าวถึงแต่บางอย่าง
ซึ่งยังแลเห็นจากกันไ้ในเวลา นี้ คือ

๑ ที่พระราชวังดุสิต เป็นนางงานทำพลับพลาแต่แรกสร้าง
พระราชวัง ต่อมาเป็นนางงานสร้างพระที่นั่งวิมานเมฆ เป็นนางงาน
สร้างพระที่นั่งอภิเศกคฤหาสน์

วัดเบญจมบพิตร เป็นนางงานก่อสร้างทั้งวัด ตั้งแต่ทรง
ปฏิสังขรณ์มา จนตลอดรัชกาล

๓ วัดอรุณราชวราราม เมื่อกรมหมื่นปราบปรักษ์ทรงบัญชา
การปฏิสังขรณ์ในรัชกาลที่ ๕ พระยาราชสงครามเป็นนายกำนดการ
ต่างพระเนตรพระกรรณทุกอย่าง แล้วต่อมารับหน้าที่เป็นมรรคนายก
ด้วย ครั้นเมื่อทรงปฏิสังขรณ์พระปรางค์ และบริเวณพระอาราม
ในครั้งนั้นเพื่อพระราชกุศลพระชนมายุสมมงคล โปรดให้พระยาราช
สงครามเป็นนางงานทำการปฏิสังขรณ์นั้นทุกอย่าง

๔ วัดปรมัยยิกาวาส ช่วยพระยาราชสงคราม ทัก บิณฑ
เป็นนางงานเมื่อปฏิสังขรณ์ในรัชกาลที่ ๕ ทั้งพระอาราม

ยังการต่าง ๆ ที่ทำในส่วนหน้าที่ในกรมทหารเรือก็มีอีกมาก
ถ้าว่าเฉพาะที่เกี่ยวข้องการช่างอย่างโบราณ คือต่อเรือพระที่นั่งไชย
สุพรรณหงษ์ลำใหม่นั้นเป็นต้น

พระยาราชสงครามยังมีอาการป่วยบรรณโรคภายในมาตั้งแต่
ในปลายรัชกาลที่ ๕ ต้องแข่งใจมาทำการงานอยู่เสมอ อาการ
หนักลงโดยลำดับ ถึงรัชกาลปัจจุบันนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้คงเป็นองคมนตรี แต่มีความทุพพลภาพจะรับราชการต่อไปไม่ได้

จึงกราบบูชาบังคมลาออกจากหน้าท้าวราชการ

ได้รับพระราชทาน

เบี้ยบำนาญต่อมา

ในระยณะนี้ พระยาราชสงครามมักลงเรือไปอยู่รักษาตัวตาม
 อำเภอใจในที่ต่าง ๆ พอขึ้นเทาโรค โรคนี้ทรงอยู่ข้าง แต่เป็นโรค
 ที่เหลือจะเขยววารรักษาได้ อาการค่อยหนักลงโดยลำดับ เมื่อ
 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๗ เจ้าพระยาเทเวศร์วงษ์วิวัฒน์ชวน
 ไปพักรักษาตัวอยู่ที่บ้านของเจ้าพระยาเทเวศร์ ๑ ที่คลองเตย ด้วย
 อาการถูกกับความสลายของพระยาราชสงคราม เจ้าพระยาเทเวศร์ ๑
 ช่วยเป็นธุระให้พระยาราชสงครามได้ปลุกเรือนขึ้นพักอาศัยอยู่ในบ้าน
 ของเจ้าพระยาเทเวศร์ ๑ แต่อาการโรคหนักเหลือกำลังเสียแล้ว
 อยู่ได้สักเดือน ๑ ก็ถึงอนิจกรรม เมื่อฉนวนที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๗
 กำนวณอายุได้ ๕๒ ปี

พระยาราชสงครามแต่งงานกับเขื่อน อิตาพระยาศรีสุนทร
 โวหาร (น้อย) เป็นภรรยาแรก เขื่อนได้พระราชทานเครื่องราช
 อิศริยาภรณ์ตติยจุลจอมเกล้า ไม่มีบุตรด้วยกัน เขื่อนถึงแก่กรรม
 ก่อนพระยาราชสงคราม ๑ มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น ยังมีตัวอยู่สืบ
 สกลต่อไป คือ

- ๑ นายเตียบ เกิดขุจอ พ.ศ. ๒๔๕๓ เวลานี้อายุได้
 ๗ ขวบ คน ๑
- ๒ นายจวบ เกิดขุญญ พ.ศ. ๒๔๕๔ เวลานี้อายุได้
 ๖ ขวบ คน ๑

(๑๖)

๓ นายสืบ เกิดขจร พ.ศ. ๒๔๕๖ เวลาอายุได้ ๕ ขวบ คน ๓
๔ อธิกาชอคงทวมล เกิดขจร พ.ศ. ๒๔๕๗ เมื่อบิดาถึง
อนิจกรรมแล้วเวลาอายุได้ ๓ ขวบ ทั้ง ๕ คนนอกรวมเป็นมารดา
อธิกาชอเจียอีกคน ๑ เกิดขจร พ.ศ. ๒๔๕๑ เวลาอายุได้
๘ ขวบ สงวนเป็นมารดา

พระยาราชสงคราม (กร) นี้ มีผู้ชอบพอกว้างขวางมาก
ทั้งในพระบรมวงษานวงษ์ ในเพื่อนข้าราชการแลพระสงฆ์ ตลอดจน
जनผู้น้อยซึ่งเคยอยู่ในอำนาจ ด้วยเป็นผู้มีอัธยาไศรยซอตรง เป็น
คนมักน้อยแต่โอบอ้อมอารีในบรรดาผู้ที่คุ้นเคยทั่วไป จึงมีคน
รักใคร่มาก

กรรมการหอพระสมุดฯ ขออนุโมทนาในพระกุศลบุญราษี ซึ่ง
สมเด็จพระเจ้าอนงฺยาเธอฯ ทรงบำเพ็ญในการปลงศพพระยาราชสงคราม (กร) แลเชื่อว่าบรรดาผู้ที่ได้อ่านสมุดเล่มนี้ จะถวายอนุโมทนา
ด้วยทั่วกัน.

อุ้งสงพาวฟภพ

สถานายก

หอพระสมุดฯ วิชา

วันที่ ๑๓ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๐.

บทเหวโ
พระนิพนธ์ เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์

โคลง	๑ ป่างเสด็จประเวศก้าว	ชลาไลย
	ทรงรัตนพิมานไชย	กิ่งแก้ว
	พริ้งพร้อมพวงพลไกร	แห่นแห่
	เรือกระบวนต้นแพรว	เพริศพริ้งพายทอง ๓

กาพย์	๑ พระเสด็จโดยแดนชล	ทรงเรือต่งงามเฉิดฉาย
	กิ่งแก้วแพรวพรรณราย	พายอ่อนหยับจับงามอน
	๑ นาวาแน่นแปนชนัด	ล้วนรปลั้ตวแสนยาก
	เรือรวทวธงสลอน	สำครลันครันครนฟอง
	๑ เรือครรชยคนาคหัว	ล้วนลอยมาพามันผของ
	พลพายกรายพายทอง	ร้องโหเหโอให้มา
	๑ สรมุขมุขสีگان	เพียงพิมานผ่านเมฆา
	ม่านกรองทองรจนา	หลังคาแดงแย่งมังก
	๑ สรรวถไชยไกรกายแก้ว	แสงแวววิชัยสำคร
	เรี่ยขเวียงเคียงคัจร	คังร้อนพามาแดนดิน
	๑ สวรรณหงษ์ทรงภห้อย	งอนชดช้อยลอยหลังสินธุ์
	เพียงหงษ์ทรงพรหมนทร	ลินลาศเลอนเตอนตาชม

๑ เรือไชยไวย่องวัง
เสียงเส้าเร้าระคม

ข้าละเห่

๑ คชสีททผาคแผ่น
ราชสีททยนยน

๑ เรือมาหนามุ่งน้ำ
เพียงมาอาชาทรง

๑ เรือสิงห้วงแผ่นไผน
ดิ่งสิงห์ล่าพอง

๑ นาคาหน้าตั้งเป็น
มังกรถอนพายพัน

๑ เสียงฆ้องท่าเฝ้าไผน
นาวาหน้าอนทริย

๑ คนตรม็องอล
ให้ชกกรกกรนโครม

๑ กรรทาทมน่าเวศ
เหิมหันชนกระมัล

๒

รวตเร็วจริงยิ่งอย่างลม
ห่มท่ายเย็นเย็นคู้กัน

คดั่งเป็นเห็นขบขัน
คนสองคู่คดียงยง

แล่นเฉื่อยฉ่าล้าระหง
องค์พระพายผายผันผยของ

โจนตามคลื่นผนผาพอง
เป็นแถวท่องล่องตามกัน

คชเม่นเห็นขบขัน
ทันแข่งหน้าวาสกร

เพียงโจนไปในวาริ
ทยกเหมือนเลออนลอยโพยม

ก้องกาหลพลแท้โหม
ไสมนิศชนรนเริงพล

จากนครคเรศโตยสาชล

ยลมีจนาสารพณมี ๗ มุละเห่

โคลง
๑ พิศพรรณปลาว่ายเคล้า คลึงกัน

ถวิลสาคดวงจันทร์ แจ่มหน้า

มีศยาขังพัวพัน พิศวาส

ควรฤพรากน้องช้า ชวทเคล้าคลึงชม ๗

ภาพยี่
๑ พิศพรรณปลาว่ายเคล้า คิกถึงเจ้าเคี้ยวอารมณ์

มีศยาขังรัชม สมส่าใจไม่พามา

๑ นวลจันทร์เป็นนวลจริง เจ้างามพริ้งยั้งนวลปลา

คางเขินเขินหน้ามา ไม่งามเท่าเจ้าเขินชาย

๑ เพียนทองงามทั้งทอง ไม่เหมือนน้องห่มตาตพราย

กระแหแหห่างชาย คึงสายสวาทิคลาศจากสม

ทรงแปลง
๑ แก้มช้าช้าใครต้อง ชันแกมน้องช้าเพราะชม

ปลาทุกทกชอกกรม เหมือนทุกขพทจากนาง

ข้าลวะเห
๑ นาเงินคือเงินขวง ชาวพรายช่วงส์ล้าอาจ

ไม่เทียบเปรียบโฉมนาง งามเรอเรอเนอส์องส์

๑ ปลากรายว่ายเคียงคู้ เคล้ากันอยู่คองามคู้

แต่นางห่างเห็นพ เห็นปลาเคล้าเคี้ยวใจจร

ทรงแทรก ๕ บท *

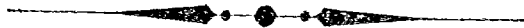
๑ หางใกว่ายแหวกว่าย หางใก่คล้ายไม่มีหงอน

คิคอนงคองค้เอวอร ผมประป่าอ้าเอี่ยมไว

* ทิวาทรงแปลงทรงแทรกตรงนี้เข้าใจว่า พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาไลยทรง แต่ทิวาทรงแทรก ๕ บท พิศเราะที่ดูตามกลอนเป็น ๗ บท

๑ ปลาสร้อยลอมล่องชล
 เหมือนสร้อยทรงทราวมไวย
 ๑ เนื้ออ่อนอ่อนแต่ซอ
 ใครต้องข้องจิตรชาย
 ๑ ปลาเสื่อเหลือทตา
 เหมือนตาสุทาควง
 ๑ แมลงภู่คู่เคียงว่าย
 คืดความยามเมื่อสม
 ๑ หวีเกษเพศชอปลา
 หวีเกล้าเจ้าสระสัง
 ๑ สระแวงแผงผงแนบ
 เหมือนพแนบแอบถนอม
 ปลา๑๕ มุละเห
 ๑ พศคหุมมีจนา
 คณงนุชสุตสายสมร

๕.
 ว่ายเวียนวนปนกันไป
 ไม่เห็นเจ้าคร่ำวาย
 เนื้อองฤ่อ่อนทั้งกาย
 ไม่วายนกตรกตรงทรวง
 เลื่อมแหลมกว่าปลาทั้งปวง
 ดูแหลมล้ำข้าเพราะคม
 เห็นคล้ายคล้ายน่าเซยชม
 สนิทเกล้าเจ้าเอวบาง
 คืดศทาอำองค์นาง
 เส้นเกษสลวยรวยกลิ้นหอม
 สระวาคแอบแปยปนปลอม
 จอมสวาตินาฏบังอร
 ว่ายแหวกมาในสาคร
 มาทวยพะระทีใจ ฯ

โคลง ๘
 ๑ เรือชายชมมิ่งไม้
 ริมท่าสาครคั่น
 เพล็ดดอกออกแถมกัน
 หอมหินวรรคเพียง
 ภาพ ๘
 ๑ เรือชายชมมิ่งไม้
 เพล็ดดอกออกแถมกัน
 ๑ ชมดวงพวงนางแย้ม
 กิดความยามบังอร
 ๑ จำปาหนาแน่นเนื่อง
 กิดคณิงถึงนงราม
 ๑ ประยงค์ทรงพวงห้อย
 เหมือนนอบะนวลล่อง
 ๑ พุดชียบกลีบแสดล้ม
 หอมชวยรววยตามลม
 ๑ สาวหยุดพดทชาด
 นกน้องกรองมาไลย
 ๑ พิกุลบนนาคบาน
 แม้นนชัสตสายสมร
 ๑ เต็งแต้วแก้วกาหลง
 หอมอยู่ไม่รู้หาย

๕
 มัพรพรณ
 กลิ่นเกลี้ยง
 ชุช้อ
 กลิ่นเนอนวลนาง
 ๗
 ริมท่าไสวหลากหลายพรพรณ
 สังกลิ้นเกลี้ยงเพียงกลิ่นสมร
 บานแสดล้มแย้มเกสร
 แย้มโสมจู่มพรมพรายงาม
 คลกถยเหลืองเรืองอร่าม
 ผิวเหลืองกว่าจำปาทอง
 ระบาย้อยห้อยพวงกรอง
 เจ้าแขวนไว้ให้เรียมชม
 พิกุลแถมแซมสุกรม
 เหมือนกลิ่นน้องต้องคิดใจ
 บานเกลื่อนกลาดทาศาไป
 วางให้พข้างทนอน
 กลิ่นหอมหวานชานขจร
 เห็นจะวอนอ่อนพิชาย
 บานยษของสังกลิ่นอาย
 คล้ายกลิ่นผ้าเจ้าตาตรู

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ มลิวันพรรณจิกจวง
หอมมาน้ำเอนดู

๑ ลำควนหวนหอมตระหลบ
นักถวิลกลั่นยหงา

๑ รวยรินกลั่นราเพย
นั่งแนบแอบเออวบาง

๑ ชมดวงพวงมาลี
วนิตามาควยกัน

ดอกเป้นพวงร่วงเรณู
ชูชันจิตระคิกวนิตา

กลั่นอายอบสบนาสา
รำไปเจ้าเคราถึงนาง

คิพเคยเซยกลั่นยรง
ห่อนแหห่างว่างเว้นวัน

ศรีเสาวภาคย์หลากหลายพรรณ
จะอนพชชมเซย ๓

โคลง

๑ รอนรอนสร้อยโอ

เรอบเรอบลยเมรุลง

รอนรอนจิตรจำนง

เรอบเรอบเรียมคอบแก้ว

แลเรือ

๑ เรอบเรอบมารอนรอน

สนธยาจะใกล้ค่ำ

๑ เรอบเรอบมาเรียงเรียง

ตัวเคียวมาพลัดค

๑ เห็นฝูงยงรำพอน

สร้อยทองย่องเยื้องชาย

๑ สาลิกามาตามค

แต่พนธอวธร

๑ นางนวลนวลน่ารัก

แก้วพนธสนนวล

๑ นกแก้วแจ้วแจ้มเสียง

เหมือนพนประคอง

ชำระเห็

๑ ไก่พามาตัวเคียว

เหมือนพราวจากนงเขาว

๑ แขกเต่าเคลาคเคียง

เรียมคองถงเออขวาง

อัมฤงคต์

คำแล้ว

นชพี เพียงแม่

คล้ายคล้ายเรียมเหลือข

ทิพากรจะตกต่ำ

คำนงหน้าเจ้าคาตร

นกบินเฉียงไปทิ้งหม

เหมือนพอยผู้เคียวค

คิตยังอรอร่ากราย

เหมือนสายสวาตินาคนวยจร

ชมกนอยส์สมสมร

ห่อนเห็นเจ้าเคว้าใจครวญ

ไม่นวลภักตร์เหมือนทราวมสงวน

กึ่งนางฟ้าหน้าไยของ

จิบไม่เรียงเคียงคัสอง

วิษขวญนองตอมอเรา

เกินทองเทยวเลียวเหลียมเขา

เปล้าใจเปลียวเหลียวหานาง

เรียงจิบไม่ไช่ขกทาง

เคยแนบข้างร้างแรมนาน

๑ ดูเหว้าเจ้าจันธิ์
ไฟเพราะเพราะกังวาล

๑ โนรีสีปานชาติ
ไม่เท่าเจ้าโฉมฉาย

๑ สัตว์น่าเอนค
เหมือนนพทจากมา

๑ บกษมหลายพรรณ
ยิ่งฟังวังเวงใจ

๘

สนั่นก้องซ้องเสียงหวาน
ปานเสียงน้องร้องสั่งชาย

เหมือนช่างฉลาดวาดแต้มกาย
ห่มตาดพรายกรายกรมา

คอยหาค่อยเอกรา
ครวญหาเจ้าเคঁราเสียใจ

ข้างชมกันขึ้นเพรียกไพร

ล้วนหลายหลากมากภาษา ๗

โคลง
๑ กางกรอุ้มโอบแก้ว
ขกกระพือพาศรี
ควยฉายคายนาคิ
หางกระหวัดรัดหัว

๑
กาก็
สั่งว
เป็นเหยื่อ
สู้ไม่รังเวียง ๓

กาพย์
๑ กางกรอุ้มโอบแก้ว
ขกปกอกกเขวนาง
๑ ควยฉายคายนาคา
หางกระหวัดรัดวงพัน
๑ คลستانพิมานมาศ
เหิมทวนขวนกามิ
๑ เร็งรันชนเซยปราง
กอดกเกอเนอนวลหง
๑ กากิแน่นน้อยนาฏ
กัมเกล้ากล่าวชออน
๑ ขกษกรทาชม
กลมเกลียวเกยวกรพัน
๑ สองศุขสองสังวาศ
สองสนิทนิตารามย์

เจ้างามแพรวสยสรวพางค์
พลาคลิ่งเกล้าเต้าจรจรัล
เป็นภักษาพาผกผัน
คั้นเมฆามาตีมพลี
เกล็ดยวกลมสวาตินาฏกาก็
ปรีดาแนบแอบอิงองค์
พลาคลิ่งเกล้าเต้ายขยง
ปลงสวาติชมสมเสพย์สมร
อภิวาทประนมกร
ชอนชยหน้าตาเมียงมัน
ภิรมย์เปรมเกษมสันต์
ผันขัวเข้าเกล้าคลิ่งชม
แสนสุดสวาติสองสู่ม
กลมเกลียวขู้สู่มสอง

๑ แยมขี้มพริ้มภักตวา

แสนสนกศขสมพอง

๑ ลมพื้กถักเมฆเกลื่อน

วลาหกตกไปรยปราย

๑ เหวว่าเว้งรณ

สองสมกลมกรวิทา

สาภิรมย์สมจิตรปอง

ในห้องแก้วแพรวพรณราย

๑ พาดันเลือนแลยแสงพราย

สายสินธน์องทองธาวา

๑ วายเคลาคดนหนหรรษา

๑ เป็นผาศุกทุกนิรันตร ๗

โคลง
 ๑ พชมพเชยแล้ว
 เจ้ามืออ้ออำความ
 เจ้าเออนมิเชอขาม
 ผีนภกัทรมาอย่าข้อง

ภาพย์
 ๑ พชมพเชยพलग
 เจ้าเออนอายพฤา

๑ พิศวงทรงรวบรูป
 ผุคซักส์ไบบาง
 ๑ พิศรูปก็น่ารัก
 อ้อนแอ้นอรเอวกลม

๑ ใครเห็นเป็นขวัญเนตร
 มากนุชสุคเสมอกาย

๑ โหยหวนครวญไคร่นาง
 นั้งนอนห่อนฤามี

๑ คิคเคยเซยชมน้อง
 เป็นสุขทุกเวลา

๑ อกเอัยเคยสังวาศ
 นัยเอนเลอนบจร

๑ พุ่มพวงควงดอกฟ้า
 โลมงามทรามแสงยม

พलगถาม
 ๑ ไปพร้อง
 เขินพี อยู่ฤา
 ขัดแค้นเคืองเลย

๑ พัทธามนางเจ้าไม่อ้อ
 พชอถามความจริงนาง

พलगกอกขบลุขคอกาง
 พलगคลึงเกล้าเข้ายวนสม
 พิศภกัทรก็น่ารัก

๑ ชมขวัญน้องต้องตาชาย
 ล้มทุกข์เทวศเจตน์จงหมาย
 ขววยรักสักนาที

๑ อกเพียงพ่างล้างชีวิ
 สิ่งซึ่งสุขทุกเวลา

๑ ไม่ห่างห้องสองเสนหา
 มาจากใต้ให้อาวรณ์

๑ กรรมขำราศคลาศคลาศมร
 ห่อนเห็นแล้วแก้วตาเรียม

๑ ในใต้หล้าหาไหนเทียม

๑ เรียมรักเจ้าเท่าดวงใจ ๑ มุละเห่ ๑

โกลง

๑ รอนรอนสรียกล้อย
เรือบเรือบเรือบแสงจันทร์

รอนรอนนิครกระสัน
เรือบเรือบเรียมคอยถ้ำ

สายัณห์

ส่องฟ้า

เสียวสวาท แม่เอ๋ย

ทนนท่อนเห็น ฯ

ภาพย์

๑ เรือบเรือบมารอนรอน
เรือรองส่องจันทร์

๑ วิวรรจันทรแจ่มฟ้า

สูงส่วยรววยรูปทรง

๑ เขวออ่อนช้ออ่อนงค์

หาไหนไม่เทียบทัน

๑ ชาวสุกพทจขจิน

ทังวังเขาซังนัก

๑ นอนนั่งตั้งอาไลอย

หวังชมสมกลมเกลียว

ข้าลวะเห่

๑ ชาวสุกพทช้ออันแซม

โคมอ่ากว่าทังเมือง

๑ ใต้น้องทองนพมาศ

ร่วมเรือนเพื่อนพิงเขนย

๑ ฝนตกยกยกขบของ

ชิตเชอเนอนวลข้า

สุริยาจรเข้าสายัณห์

ส่องแสงกล้าน่าพิศวง

เหมื่อนภักตราหน้านวลผจง

ส่องสัจเจ้าเท่าสัจจันทร์

โคมอนงค์ทรงสาวสวรรค์

ขวัญเนตรพินนารัก

แจ่มสันพมคักกัก

แต่พิรภักเจ้าคนเดียว

สายสุกใจไม่แลเหลือย

ควรถ่าน้องซ้องใจเคื่อง ฯ

เนอแอร่มอร่ามเหลือย

หนแห่งใดไม่เหมื่อนเลย

มาสังวาคพาคชมเชย

เคยวิงวอนอ่อนหวานคำ

ฟ้าร้องต้องเอาคนงำ

อ่อนลมุนอ่อนอกเรียม

๑ รักนุชสุดสายใจ
ขอต้องน้องอายเหนียม

๑ ฝนตกฝนหากตก
ลมพัดริ้วขวัญบน

๑ ฝนตกไม่ทั่วฟ้า
ไม่เห็นในอกเรา

๑ เรียมรำน้ำตาตก
แสนคนงัดสายใจ

ต้องหยุดไทยไม่เท่าเทียม
เกรียมมิจิตรเจ้าเฝ้าทุกขันทน
แก้วกัษัยอกออย่าโกรธฝน
แก้วโกมลมานอนเนา
เย็นแหล่งหล้าในภษา
เพราะเพื่อนเคลาเจ้าอยู่ไกล
ออกร้อนร่วมตั้งสุ่มไฟ
เจ้าไกลสวาตินิราศเรียม ามละเห่า

โคลง ๕
๑ เสียงสรรวลระรอน

เสียงนุชพิญาใคร

เสียงสรรวลเสียงทรามไวย

เสียงขังอรสมรผู้

เสียงใด

ใครรู้

นุชพิ มาแม่

อนันนฤมิตี ฯ

กาพย์ ๕
๑ เสียงสรรวลระรอน

เสียงสรรวลเสียงทรามไวย

๑ ลมชวบรวยกดินน้อ

เคลือบเคลื่นเห็นคล้ายมา

๑ ยามสองหมองยามขำ

เสียงขมครวญเครง

๑ ล่วงสามยามปลายแล้ว

ม่อยหลับกดับขันคาล

๑ เพรกายววยเสพย์รศ

อิมทุกข้อมชลนา

๑ เวรามาทันแล้ว

ให้แค้นแสนสุกทน

๑ งานทรงวงทั้งวาก

งามพรมข้มเข้มพราย

๑ แต่เข้าเท่าถึงเย็น

ชายใดในแผ่นดิน

เสียงแก้วพิญาเสียงใคร

สกลสายใจพิทามมา

หอมเรอบต้องคลองนาสา

เหลียวหาเจ้าเย่ล้ำวิงเวง

ทุกคืนคำขำออกเอง

เหมือนเรียมคว่ำรำครวญนาน

จนไก่อแก้วแว่วขันชาน

ฝนเห็นน้อต้องคึกคาก

แสนกำสรคชคโอชา

อิมโคกาทน้านองชล

จึงจำแกล้วแก้วโกมล

ทุกชดงเจ้าเคี้ยวเสียคาย

งามมารยาตรนาตกรกราย

งามคำหวานลานใจถวิล

กล้ากลืนเข้ญเป็นอาจิณ

ไม่เหมือนพืทศรอมใจ ฯ มุละเห

โกลง
 ๑ เวลมทนทกข์แต่เช่า
 มาสู่คชคินเข็ญ
 ชายโตจากสมรเข่น
 จากคู่วันเดียวโต

ถึงเข่น
 หม่นใหม่
 ทกข์เท่า เวลมเลย
 ทกข์ขมปานข ๗

สวะเห้

๑ เห้แลเรือ เหละเห้เห เห้โหวเห้โหว เหวโหวเห้เห้ เห้เห
 เห้เหเห้ โอละเห้

๑ ส่าละวะเห้ โหวเห้เห เห้เห เห้เหเห โอละเห้

๑ ซ้าละวะเห้ เห้เห เห้เหเห้ โอละเห้ เจ้าเอยก็พาย พักพาย
 พายเอยลง พายลงให้เต็มพาย โอวโอวเห้

๑ ซ้าละวะเห้ โหวเห้เห เห้เห เห้เหเห โอละเห้ มุละเห้ มุละ
 เห้เหเห้ โอเห้มูารา โอเห้เจ้าข้า โอเห้เจ้าข้า มาราไซโย ลี
 เอยไซย ลีไซยแก้วเอย ไซยเอยแก้ว ไซยแก้วพ่อเอย โอวโอว ๗

๑ เข้าหุงปรุงอย่างเทศ

ใครหุงปรุงไม่เป็น

๑ เหลือรู้หมยาต้ม

รอยแจ้แห่งความขำ

๑ ซ้ำซ้ำพลาเนอสต

คิดความยามถนอม

๑ ล่าเต็งกิกเต็งน้อง

ลดหลั่นชั้นชอขกล

๑ เห็นห่มรุ่มทรวงเศร้า

เจ็บไกลใจาวรณ์

๑ รังนกนึ่งนำชค

นกพราวจากรังรวง

๑ ไตปลาเสแสรังว่า

ใบโคกขอกโคกครวญ

๑ ผักโคมช่อเพราะพร้อง

ผักหวานช้านทรวงใน

รศพิเศษใส่ลูกเอ็น

เช่นเชิงมิตรประคิษฐทำ

แกงคว่ำชุ่มไส้ระกำ

ซ้ำทรวงเศร้าเจ้าครวญครอม

พุงปรากภูรศหินหอม

สนิทเนื้อเจอเสาวคนธ

นอนเต็งทองท่าเมืองบน

ยลอยากนิทรคิกแนบนอน

รุ่มรุ่มเร้าคือไฟฟอน

ร้อนรุ่มรุ่มกลุ้มกลางทรวง

โอซารศกว่าตั้งยวง

เหมือนเรือมร้างห่างห้องหวน

ตจวจากระบิถกระบวน

ให้พี่เศร้าเจ้าดวงใจ

เป็นโคมช่อฤาโคมไหน

ใคร่ครวญรักผักหวานนาง ๗

๑ ผลเกดพิเศษสก
 คำนงถงเอวบาง
 ๑ ทัยทิมพริ้มตาตร
 สุกแสงแดงจักขัย
 ๑ ทเวียนเขียนตองปู
 เหมือนครีฉวกาย
 ๑ ลางสักแสงงเนอหอม
 กลิ่นพลาทางเฟ่งพิศ
 ๑ ผลเงาะไม่งามแงะ
 หวนเห็นเช่นรจนา
 ๑ สละล้ำแลงผล
 ทำทมิขมขนกาม

๑๕

โอิซารคล้ำเลิศปาง
 สางเกษเส้นขนเม่นสอย
 ใใส่จันตคชเมืคพลอย
 อย่างแหวนก้อยแก้วตาชาย
 เนอคคเหลือองเรืองพราย
 สายสวาพิพิทคคิต
 ผลงอมงอมรคหวนสนิท
 คิตยามสารทยาตรามา
 มล่อนเมตคและเหลือขัญญา
 จำเจ้าเงาะเพราะเห็นงาม
 คิตล้ำต้นแน่นหนาหนาม
 นามสละมละเมตตา ๓

โกลง
 ๑ สังขยาน่าไข่คุ่น
 แกมกับเข้าเห็นยวลี
 เปนไยนำวาที่
 แดลงว่าโคกเสมอพ้อม

เคยมี
 โคกย้อม
 สมรแม่ มาแม่
 เพียบแอ้อกอร ฯ

ภาพย์
 ๑ สังขยาน่าตั้งไข่
 เปนไยไม่เคลือบแคลง

๑ ซ่าหรมลิมหวนล้า
 วิตกอกแห่งเครือ

๑ ล้าเจียกซอขนม
 โกลกลั่นคั้นแคโดย

๑ มัคกอกกอกอย่างไร
 กอกเคล้นจะเห็นความ

๑ ลุดค่นนำชม
 โยชาน่าไก่อแกง

๑ ขนมจับเจ้าจับห่อ
 นกนองนุ่งจับทววย

๑ รักรักยักลำน้า
 คำนั่งนวงนางเจียน

๑ ทองหีบทิพย์เทียมทัต
 หลงหีบว่ายาทม

เข้าเห็นยวลีใส่โคกแสดง
 แจ้งว่าเจ้าเครำโคกเหลือ

แทรกใส่น้ำกะทิเชื้อ
 ไต้เสพย์หรมภิมเสนโรย

นิกโฉมฉมหอมชวยโซย
 โหยให้หายหงางาม

นำสงไสยใคร่ขอถาม
 ขนมนามนึ่งแคลง

แผ่แผ่นกลมเพียงแผ่นแผง
 แคลงของแขกแปลกกลั่นอาย

งามสมล่อประพิมประพาย
 ชายพกจับกลีบแนบเนียน

ประคิษฐทำขนมเทียบ
 เทียนหล่อเหลาเกลากลงกลม

สามหีบชค่นาเซยชม
 ก้มหน้าเมินเขินชวยใจ

๑ ขนมหึงผิงผ่าวร้อน
ร้อนนักรักแรมไกล

๑ รังไรโรยด้วยแป้ง
ไอ้อกนททั้งปวง

๑ ทองหยอกทอกสนิท
สองขี้สองขี้ขัง

๑ งามจริงงามกฎ
เรียนรำคานิ่งปอง

๑ บัวลอยเล่ห์ขิงงาม
ปลั่งเปล่งเครื่องบุคคล

๑ ซ่อม่วงเหมาะมีรัก
คิกลีลไบบุคคลุม

๑ ฝอยทองเป็นของใย
คิถความยามเขาวมาลัย

เพียงไฟฟอนฟอกทรวงใน
เมื่อไรเห็นจะเย็นทรวง

เหมือนนกแก้งทำรังรวง
ยังยินคิ้วด้วยมีรัง

ทองม้วนมีคคิถความหลัง
แต่ลำพังสองต่อสอง

ไล่ชื่อคจมงกฎทอง
สองน้องนั้นเคยยล

คิถขวิงามแก้วกับตน

สถนนชคจประทุม

หอมปรากฏกลโกสุ่ม

หุ้มห่มม่วงดวงพดताल

เหมือนเส้นไหมไข่ของหวาน

เย็บชุนไข่ไหมทองเงิน ๓

หอสมุดกลาง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โคลง

๑ หวนเห็นหีบหมากเจ้า

พลจับต้อขอกเนียน

กลกล่องกระวานเขียน

บุหรี่ใส่กล่องเงี้ยว

จักเขียน มาแม่

น้ำเคี้ยว

มอย บ่นเขย

ลอบให้เหลือหาญ ฯ

กาพย์

๑ หมากเขียนแจ๋งามปลอก

กระวานอิกกานพล

๑ เช็ดหน้าชบนำอบ

บังอรช่อนใส่พาน

๑ เดือนสามล้ำเภามา

ถ้าค้อยเคียงกัน

๑ เดือนห้าหน้าร้อนจัก

เรื่องร้อนผ่อนเพทนา

๑ ค้านงถงเดือนหก

งามสทนต์ชพเอย

๑ เดือนแปดวันเพ็ญเจ้า

รัยคล้อยอย่างสีกา

๑ เห็นนวลครวญครุ่นคิด

ไปไต่ก็จะไป

๑ ยามฝนกลเดือนสิบ

หาของต้องการปรุง

พลต้อขอกหน้าเอนต

บุหรี่ให้ ใจเหลือหาญ

หอมตระหลบตอกดวงมาลัย

ส่งมาให้ ไม่เว้นวัน

มีใบชาชาติจุหลัน

กบให้เห็นเป็นปฤษณา

เจ้าให้พศคามจวมา

เพื่อพินิตาไม่ละเลย

ท้วท่ายกตามโคมเคย

ไต่เห็นกันวันยชชา

ยอมไปเข้าพระพรรษา

ควยเจตนาจำนงใน

กำเรบจิตรวาทวันไหว

โอบเอวอ้อมพุ่มพวงพยุง

เริ่มเข้าทัพยเจ้าจะหุง

มุ่งใจจิตรประคิษฐุประคอบ

๑ เดือนสิบเอ็ดเศกเศกเศกเศกเศก
 หั้นเรือไล่ถ้อย
 ๑ คิครูปน่ารักเหลือ
 ๓ คิคเนตรขำคือนคม
 ๑ ฤๅเดือนสิบสอง
 ขนล่องท่องเที่ยวชล
 ๑ เซงแซ่เสียงเกว
 พาทย์ฆ้องก้องกังวาล
 ๑ ทกล่าลอบเล็งลักษณะ
 คุไหนไม่เทียบเทียบ
 ๑ เดือนยี่สิบพญา
 ส้าวหนุ่มกำหนดนัด
 ๑ เรียมเตร่ตรวจทุกช่อง
 มาหวนคืนแดยัน
 ๑ เชียวชาญกระทานตัน
 ถือท้ายกายอ่อนโอน
 ๑ แรมคำรำไห่หวน
 เคยเห็นเป็นอาจิณ
 ๑ โอมอวตสวตลำเนียง
 ลำเลิศเลิศโลมงาม

ยามกฐินทุกวันคอย
 กลอยกลับเห็นเช่นแรกสม
 คิคนุ่มเนอน่าเซยชม
 ผมหอมชนรนครคุณ
 หญิงชายช้องแซ่ชิงอล
 ยลผ้าขำราตรีกาล
 ปานเรียมคิทรวงประหาร
 สวรรคทองร้องเรียม
 ไม่พบภักตร์เจ้างามเสงี่ยม
 ร่วมรักเรียมรูปร่างรัก
 โยนชิงชำชนแออัด
 ทัดนาแห่แลหากัน
 ไม่เห็นน้องเนอนวลจันทร์
 หั้นเห็นท่าชิงชำโยน
 โยกแยกยลคนหกโหน
 โตนคิได้ตั้งใจถวิล
 แหือศวรย่ำยามยิน
 ชำหงษ์เห่เล่ห์หลมพราหมณ์
 ไม่เหมือนเสียงนางนงราม
 ยามเย็นเข้าเจ้าอ่านฉันท

๑	อ่อนหวานสารเสนาะ	เพราะอักษรกลอนพาดพัน
	แจ้วเจอบใจขยับลิ้น	ทกวันหวังฟังเสียงสมร
๑	หาคำย้ายยามปลาย	เห็นนารายณ์เร่งอวรณ์
	อยู่ใกล้จะใคร่จูร	ไปรียเจ้าเกล้าคลอมา
๑	เดือนแรมเหมือนเวรมค่าง	เรื่องรกร่างแรมชนิษฐา
	แรมรงค์แรมพจนา	แรมเห็นหนานงนอนแรม

โคลง	๑	คตเดือนมหารัษาเจ้า	เช่นขี้	ใหม่แม่
		มะหรง่นประปรานทวิ	เทวศให้	
		ห่อนเห็นมิ่งมารศรี	เสมอชีพ	มานา
		เวียมลุดอกไล่ไล่	คู่ช่อนทรวงเซ็น	๓
ภาพย์	๑	คตเดือนเวียมกมหารัษา	ชนสองคำ	แขกคังการ
		เจ้าเซ็นลิขวันวาร	ประหารอกฟกฟุ่ม	ไนยน์
๑		มหารัษาเวียมคอบเคว่า	ไม่เห็นเจ้าเคว่า	เสียใจ
		ลุดอกโอ้อาไลย	ลาลเกล้ากำสรวญเซ็น	๓

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๕

๑ พิศภักตร์ภักตร์ม่วงผูก พิศเนตรเนตรยิ่งคร	งามบริสุทโธเล่ห์จันทร์ รอนจิตรช้ำล่าเหลือกคม
๑ พิศขนงวงกิ่งวาท พิศปรางปรางนำชม	นาสิกผาดพองามสม ปรางทองเปรี้ยบไม่เทียบทัน
๑ พิศโอยชูโอยชูแฉล้ม ทำขลิบยับเปนมัน	ยามยิ้มแย้มเห็นไรฟัน ฉันปากเขื่อนเอนอายองค์
๑ พิศกรรณกรรณยางเรียบ พิศสอสอระหง	สันทักเทียบกลีบขม ทรงงามสรวพร้อยงยา
๑ พิศถันถันเต่งตั้ง ดล้ายคล้ายชายไฉยนา	คุดจตั้งคอกปทุมมา นำใคร่ต้องลองเลียมลวน
๑ งามกรอ่อนโอนหัตถ์ กรวัดกรายชายกระบวน	งามนวลทศนขานวล ชวนใจพินมาคหมาย
๑ เขวอ่อนท่อนเพลากลม ผิวม่วงกิ่งทองพราย	สูงต่ำสมพอควรกาย สายสทสวาติขาดตาเรียม

(บาทท้ายส่งอีกบาทหนึ่งจำไม่ได้)

กาพย์ห่อโคลง

พระราชนิพนธ์ รัชกาลปัจจุบัน

โคลง

๑	ปางเสด็จประเวศหวัง	ชลธิ
	ทรงมหาจักร	เกียรติก้อง
	พริ้งพรอมยทณาว	แห่นแห่
	เสียงอธกทวทอง	ฉันท้าวอ้าวสยาม

กาพย์

๑	พระเสด็จโดยแดนชล	ทรงเรือคั่นงามสกลศรี
	มหาจักรม	เกียรติก้องทองสาคร
๑	นาวารายุทธ	อตุลคแลสลอน
	แห่ห้อมจอมนคร	ราวจะรอนริบเปลื้อง
๑	ธงทิวปลิวระยับ	สลล้วยขาวแดงเหลือง
	อันธงพระทรงเมือง	เหลืองอร่ามคางมตา
๑	ธงตรามหาราช	ผ่องผดผาดในเวหา
	รูปครุฑระราชา	อ้ายกกว้างท่าทางบิน
๑	ธงแดงตั้งแสงซาด	ลายซ่างกาจก่องกำย็น
	บอกทรงธงแผ่นดิน	ฉันทสยามอันงามอน

๑ จักรินาวิราช
 ส่องราวอาภรณ์
 ๑ ใหญ่กว่านาวาสรรพ
 ขรรคานาวาไทย
 ๑ ขึ้นไฟใหญ่ประเภท
 สามารถอาหเห็นหัน
 ๑ อักศรหกปอนคหนัก
 เกรียบมอขี้สัศกแขง
 ๑ พาลรงทวย
 เรอบนบนนยทอขัง
 ๑ เรือแรงกำแหงขุทธ
 คอยสัศตรพาล
 ๑ สักริพครองเมืองศรี
 เรอบนบนนยทอไกร
 ๑ สิริขมณฑลกล้า
 ทาญท่อยรอกเกต
 ๑ เรือเสอทยานชล
 กั้นกล้าในสาคร
 ๑ เรือเสอการณสินธุ์
 ไทเนและโถมตา

๒๗
 ทิพอาสน์เองคักร
 เพื่อประคัยทัพเรือไทย
 ในกองทัพพหลไกร
 ในบัตันไม่มีทัน
 สันวเศษสุดแขงขัน
 ผันหน้าสัศตรแรง
 ก็พร้อมพรกศกคกำแหง
 แขงขอยทอสุดกำลัง
 วิชาเล่นตามงามเงอนขลัง
 คิงกระบพาลหาญ
 มกฏราชะกุมาร
 ผู้ขอยขุมกฏไทย
 สุนาวีมุงชิงไชย
 เหมือนพญาพานะเรนทร์
 นาวากาจลาตตระเวน
 สัศกริขุรปุรอญ
 พิฆาฏพลริขุสยอน
 ข้อยอหย่อนนยทอณา
 พิฆาฏภินอริผลา
 กล้าประขุทธจนสุดแรง

๑ อักเรอ๑ค๑ธ๑ร๑ข๑โท

ว่องไวได้๑ย๑น๑แย๑ง

๑ ๑กระ๑ข๑ว๑น๑ล๑้ว๑น๑แ๑ล๑่น๑ล๑่อง

๑ อัก๑ทุ๑ค๑ก๑ใจ

ว่องไวได้๑ย๑น๑แย๑ง

ยัก๑ย้าย๑ล๑อด๑ค๑ต๑อ๑ท๑เอา๑ไซ๑ย

๑ ไป๑แท๑ย๑ท๑้อง๑ช๑ลา๑ไล๑ย

๑ จิต๑จัก๑สู้๑ค๑ั๑ทร๑ู๑พ๑าล ๑

โคลง

๑ ล่อง๑ลอย๑ใน๑น่าน๑น้ำ

๑ จาก๑เทพ๑นคร๑ค๑ลา

๑ ชม๑วัง๑ส๑พ๑ริ๑ง๑ป๑รา

๑ ชม๑น๑คร๑เข๑ตร๑เค๑้า

๑ เจ้า๑พ๑ญา

๑ ค๑ลา๑ท๑เค๑้า

๑ ส๑า๑ท๑ร๑ค๑้น

๑ เ๑ง๑น๑เ๑น๑น๑เ๑อ๑ง๑ร๑าม

กาพย์

๑ ล่อง๑ลอย๑ใน๑น่าน๑น้ำ

๑ จาก๑กร๑ง๑เท๑พ๑ม๑หา

๑ ค๑่อย๑เล๑อน๑เค๑ล๑อน๑นา๑ว๑า
๑ ๑ใช้๑จ๑ก๑ร์๑ล๑่อง๑น๑ที่

๑ เ๑ล๑ือ๑บ๑แ๑ล๑ะ๑แ๑ง๑พิ๑ศ

๑ เ๑ย๑เท๑ย๑ว๑ล๑ค๑เ๑ย๑ว๑ช๑ม

๑ ชม๑วัง๑ค๑ง๑วิ๑มาน

๑ เ๑ล๑ิน๑พิ๑ศ๑ไฟ๑จิ๑ตร๑ส๑ร

๑ ส๑ล๑้าง๑ป๑ราง๑ม๑ห๑ัน๑ต์

๑ อ๑ัม๑พร๑ส๑ถ๑าน๑ส๑ม

๑ วิ๑เศ๑ษ๑ล๑ำ๑เจ้า๑พ๑ญา

๑ น๑คร๑ร๑า๑ชะ๑ธา๑น

๑ จาก๑น๑ำ๑ท๑ำ๑ว๑า๑ส๑ก๑ร

๑ น๑าว๑เร๑อ๑ย๑เ๑อ๑ย๑ต๑า๑ม๑ล๑ม

๑ ค๑ค๑ล๑ี๑ท๑ว๑น๑า๑ร๑ม๑ย์

๑ ค๑ม๑ข๑ย๑ฉ๑า๑ส๑าร๑พ๑ร๑ร๑ณ

๑ ถ๑ิน๑ส๑ถ๑าน๑ม๑ั๑ม๑วัน

๑ พ๑ะ๑ง๑า๑ม๑เน๑ตร๑วิ๑เศ๑ษ๑ช๑ม

๑ ช๑น๑ัน๑ต๑ส๑มา๑ค๑ม

๑ เ๑น๑ส๑ถ๑าน๑พิ๑มาน๑อิน๑ท๑ร์

๑ สถานวิมานเมฆ
 อภิศกตฤทธิ
 ๑ ทำหนักล้านักตา
 ที่พระอวตาร
 ๑ สะพรั่งวังอนช
 ภารุสกุสกุเพลินตา
 ๑ ทำหนักพระชนนี
 อยู่ทางข่ห่างไกล
 ๑ นาวาผ่านนิเวศน์
 พินิศพิศเพลินตา
 ๑ สล้างปรารงค์ปราสาท
 ระเบียบจัระพี
 ๑ ปราสาทราชะฐาน
 ยงยอดคสอดคสลอน
 ๑ จักรพระที่นั่ง
 ล้าราญสถานสม
 ๑ คุลิตปราสาทตั้ง
 พิมานรัถยา
 ๑ มณเฑียรเสถียรคักค
 เคียงใกล้คือไพศาล

เอกอาสน์โอ้ท้าวโกสินทร์
 โฉมยศขององค์ภูบาล
 จิตรลการะโหฐาน
 ล้าราญรมย์ภิรมยา
 ผู้ทรงสุกเสนา
 สอนกุหลายปลายปลมใจ
 มีนามว่าพญาไทย
 ใกล้คุลิตวนาภา
 พระทรงเคชจอมประชา
 ตรีการตรุกเลิศค
 ประกอบมาศมณคิรี
 ลีสว่างกลางอัมพร
 อวตารสโมสร
 ขอนยั่วพ่านานิยม
 สามยอดตั้งตรตาชม
 สลิตยถนบนนรา
 พระมนงคะคิลา
 อุดมอาสน์ราชะฐาน
 จักรพรรดิพิมาน
 ทักษิณที่สุชาลัย

- ๑ ฝ่ายนำส่ง่าสัน
พระโรงภูวนัย
- ๑ อารามวัดพระศรี
มงคลมหาสถาน
- ๑ อันกรุงรุ่งเรืองกิตติ
เลิศล้วนชวนจิตชม
- ๑ ถนนสถลมารค
รุ่งเรืองคังเมืองราม

- อมรินทร์วินิจชัย
- ธประศาสน์ราชาการ
- รัตนศาสตร์การ
- ปชณีย์ทนิยม
- ทศกิตยพิโรคม
- สมเกียรติเลื่องเมืองสยาม
- อภคของหลากล้วนแดงาม
- จักรพรรดิศรัยสาทุก ๗

โคลง

- ๑ แล่นเรือมาแหม่มช้า
แลเหลือบเหลือยวหลังแล
ใจโยนประหนึ่งแพ
ลมเฉื่อยระเรอขสร้าน
- ตามกระแสด
ไผ่บ้าน
โตนคลื่น
จิตเศร้าหาศรั ๗

กาพย์

- ๑ เรือยเรือยเรือลอบล่า
แลเหลือบเหลือยวหลังแล
- ๑ เรือนแพแลสพรัง
แพโยนโยนเหมือนใจ
- ๑ ผ่านหน้าวัดอรุณ
ขอยุญการุญพา
- ตามสายน้ำถุกกระแสด
ไผ่ถึงบ้านสร้านโคกใจ
คลื่นโตนฝั่งก็กวักไกว
เรือมผู้ไผ่ถึงเคหา
เคยทำบุญญะบูชา
ให้ข้าสมอารมณ์หวัง

๑ ขอบ่าให้ข้าศึก
 สามารถอาจินพิง

๑ ผ่านทางบางคอแหลม
 แหลมหลักจักหาไหน

๑ ปากลัดคักวิด
 วานลัดคักทางจร

๑ ยามมองช่องนนทรี
 หลังกาเคหาใน

๑ เห็นเสาวิทยุเคน
 ถนค้อจรรย

๑ คุรวกขบสองจิต
 เหมือนคารักตาชาย

๑ ผ่านข้อมเสื่อชอนเลีย
 ไบราณท่านตั้งไว้

๑ ยิงเข่งเพลงกลางน้ำ
 อนิจจามายคน

๑ ฝเลือกสมทขอม
 ยิงบนครันครนตั้ง

๑ สัมททะเจคัย
 เอี่ยมไอลโมสร

ผู้ปลุกกากำลัง
 พระปรารักษ์ศรีธานีไทย

๑ ชอบบางแนมเห็นขวงใจ
 เหมือนแหลมคำเจ้าว่าวอน

๑ ทางนทูลุสาคร
 ตลลู่เจ้าคักเคว้าใจ

๑ เห็นธานีอยู่ไกลๆ
 นครยวนชวนจิตผัน

๑ เปนของเลิศประเสริฐครัน
 พกกันไต่ไม่มีสาย

๑ มีตรค้อมิตรคักเหมือนหมาย
 ตาเห็นรักประจักษ์ใจ

๑ นิกน่าเจ็บขวงหทัย
 ให้เล็งเหมาะจ่าเกาะคัก

๑ ไม่ผิดล้าถกนาวิ
 ขอมปรักแลหักพิง

๑ หนงนข้อมคแขงขลัง
 คำนบองค์พระทรงศร

๑ ขุชะนัยประนมกร
 กลางวิมลชลธาร

๑ นาวา^๕มายัง^๕หยุด

ดู^๕เมือง^๕รุ่ง^๕เรือง^๕ร้าน

๑ เรือ^๕รอ^๕พอ^๕เวลา

ก็^๕เล่น^๕เผลอ^๕จน^๕กลา^๕ไคล

๑ ลม^๕เฉื่อย^๕เรื่อย^๕ๆ^๕พา

ริน^๕รวบ^๕รวาม^๕มวย^๕ผม

๑ ลม^๕พัด^๕ไม่^๕จัก^๕จ้าน

เหมือน^๕นยาม^๕เจ้า^๕ทรม^๕ไว

๑ อากา^๕ศ^๕ส^๕อ^๕า^๕ท^๕ไป^๕ร่ง

แต่^๕จิต^๕คิด^๕ถึง^๕ศรั

ยัง^๕สม^๕ท^๕ท^๕ระ^๕ปร^๕การ

ตลา^๕ค^๕ของ^๕ที่^๕ต^๕อง^๕ใจ

นา^๕ชน^๕มา^๕มา^๕ก^๕พอ^๕ไป

ไป^๕สู่^๕ที่^๕อง^๕ท^๕เล^๕ล^๕ม

กล^๕น^๕ข^๕บ^๕ฉ^๕า^๕มา^๕ร^๕ว^๕ร^๕ม^๕ย^๕

ที่^๕เค^๕ย^๕ค^๕ม^๕ช^๕ม^๕ช^๕น^๕ใจ

พ^๕อ^๕ป^๕ระ^๕มา^๕ถ^๕ไม่^๕ร^๕ง^๕ไป

พ^๕ัก^๕ร^๕า^๕เพ^๕ย^๕เซ^๕ย^๕ฤ^๕ก^๕

ส^๕ข^๕า^๕ย^๕ไ^๕ด^๕ง^๕ก^๕ล^๕า^๕ง^๕ว^๕าร^๕

จิต^๕จึง^๕เห^๕ง^๕า^๕เค^๕ร^๕า^๕อ^๕า^๕ค^๕ู^๕ร ๗

โคลง

๑ ผ^๕ง^๕ป^๕ลา^๕กา^๕ตา^๕ย^๕ท^๕อง

ดู^๕ชา^๕ติ^๕มี^๕ต^๕ส^๕ยา^๕ป^๕วง

ย^๕ิ่ง^๕ค^๕ย^๕ิ่ง^๕ท^๕โร^๕ม^๕ท^๕ร^๕ว^๕ง

โ^๕ไ^๕ค^๕ระ^๕น^๕ง^๕ถ^๕ง^๕เจ้า

ท^๕เล^๕ห^๕ล^๕ว^๕ง

ค^๕ู่^๕เค^๕ล^๕้า

แ^๕ส^๕น^๕โ^๕ศ^๕ก

จิต^๕ว^๕า^๕เห^๕ว^๕ถ^๕วิ^๕ล

กาพย์

๑ ผ^๕ง^๕ป^๕ลา^๕ดู^๕กา^๕ตา^๕ย^๕

ดู^๕ชา^๕ติ^๕มี^๕ต^๕ส^๕ยา^๕ป^๕วง

ว^๕าย^๕เก^๕ล^๕อ^๕น^๕ก^๕ลา^๕ค^๕ท^๕เล^๕ห^๕ล^๕ว^๕ง

เค^๕ียง^๕ค^๕ู่^๕เค^๕ล^๕้า^๕เ^๕้า^๕ย^๕ว^๕น^๕เซ^๕ย

๑ ยั้งแลชะเงี้ยวพิศ
 ราวปลามาแสวงเหยียบ
 ๑ ปลาทชอศชวน
 ค้านงดึงแกวตา
 ๑ กุเราเข้ายวนจิต
 ราวอัยคัพีสมัย
 ๑ เนออ่อนอ่อนแต่ชอ
 นวลจันทร์ชอนวลจันทร์
 ๑ กะพงเปรียบพงชัญ
 ท่างเจ้าเผ่าทอแท้
 ๑ โลมามาว่ายล่อ
 วนมาหานงราม
 ๑ ตาเคี้ยววลคเคี้ยววล
 เว็คร้างท่างแกวตา
 ๑ ฉลามตะกลามเหลือ
 คุกคล้ายชายช่างเกี้ยว
 ๑ ฉลามอันหยามหยาย
 นื่องเราเจ้าคงเฉย
 ๑ นางนวลนกกทะเล
 นางนวลเปรียบนวลนื่อง

๓๓

ยั้งเคี้ยวจิตนิจาเอียบ
 ให้เรียมเคี้ยวเหงาวิญญา
 หวลค้านงดึงเคหา
 พอน้อยผู้กลอยใจ
 คิคคิงมิตรชิตหทัย
 เราทงสองครองคักัน
 ฤาเปรียบเนอนางสวรรค์
 ไม่นวลเท่าเจ้านวลแข
 อันแออติในทวงแค
 เหมือนขกพงคองหน้าหนาม
 พอเห็นไต้ไต้ร้างาม
 ทรามสงวนชวนนางมา
 กียงคิกกว่าพยา
 สองตาแลแพ้วตาเคี้ยว
 ว่ายตามเรอรวคเร็วเจียว
 เทยวคอยมองหาชองเซย
 เสยทรายละเจ้าเอียบ
 มิให้ชิ่งคังครอง
 บินร่อนเร่เหเห็นมอง
 นกฤาเท่าเจ้านวลไย

- ๑ คุณก้านผลาก
ร้อนเร็วเหหันไป
- ๑ เปรียบปลาเหมือนเรือดำ
แล่นลอคคอตมาตี
- ๑ นางนวลบินลอบล่อง
ไวเจียวเฉียวโฉบปลา
- ๑ คุณกนกโฉบปลา
สามารถอาจสังหาร
- ๑ อำนกวิหคหาญ
ช่วยถ่อหนึ่งสี่ไป
- ๑ พิรายเขาเลียงไว
นางนวลชวนเชิญมา
- ๑ กระไรช่างใจดำ
แตกจำนิจาเอ๋ย
- ๑ คำนงถึงเจ้าพ
เรีคร้างห่างเหินชม
- เหมือนอากาศะยานไคล
เทียวตรวจคหม่อริ
เดินใต้น้ำสาครศรี
เรือลำใหญ่ไค้ข้างครา
มองถนคัมคัสยา
ไปกินเล่นเป็นอาหาร
ก็เหมือนอากาศะยาน
เรือใต้น้ำระยำไป
เราขอวานข้างเป็นไร
ถึงเรือนเจ้าเขาวพา
เขาก็ใช้ถ่อสารา
เป็นทตาดึงนวลเซย
ไม่ฟังคำเราข้างเลย
เหมือนเพลิงรวมส้มอกกรม
ราวไฟจ้ออารมณ์
ว่าเห่วจิตคิถวิล ๗

โคลง

- ๑ สี่ซังซังซอแล้ว
อย่าโกรธพิจริงจัง
ตัวไกลจิตก็ยัง
เสน่หส์สนิทน้อง
- อย่าซัง
จิตซัง
เนาแนย
นิจไ้อ้อาคร ๗

กาพย์

- ๑ สิ้นซังซังแต่ซอ
 ขอแต่แม่ทวงใจ
- ๑ ตัวไกลใจพ็อยู่
 ห้างเจ้าเผาแลหลัง
- ๑ บ้างพระนกกองพระ
 แต่งตั้งยังสถาน
- ๑ ผ่านทางบางปลาสร้อย
 นกสร้อยสายเชพรทอง
- ๑ บ้างนบรغام
 แลท่องทเลวน
- ๑ อ่างหินนกอ่างหิน
 ไช้วายพาพาล
- ๑ เรือผ่านเกาะกระตาศ
 จะเขียนสาราจิน
- ๑ ถังอ่าวพทชาวัน
 คิคถังพทชาเจ้า
- ๑ คลุกพริกกับเกลือค
 เสร์งานกลบข้านมา
- ๑ ครันถังท่งไก่เคียบ
 นิกยามเจ้าทรามไวย

เกาะนั้นฤจะซังใคร
 ออย่าซังซังพิจริงจิง
 เป็นคูน้องครองย็นยัง
 ตั้งใจติมิตร์สมาน
 บุษะนยทสัการ
 แทบหวนอนขอพรครอง
 จิตละห้อยละเหี้ยหมอง
 คล้องคอเจ้าเย้ากรมล
 อันออกนามว่าเมืองชล
 ชลนัยน์ไหลลงธาร
 ทยพินเคยสนาน
 จะอ่างวังริมอ่างหิน
 แม่สามารถจะพังกิน
 ตนาส่งถังนงเขาว
 วิกวิกสันลือกเรา
 เคยเก็บไว้ให้พยา
 ไว้ให้พ็จิมพทชา
 พอได้ลิ้มชิมชอยใจ
 ยิงละเหี้ยละห้อยไป
 ปรงแกงไก่ให้พ็กิน

๑ เดินผ่านร้านดอกไม้

เคยชวนโฉมยพิน

๑ เกาะขอมเหมือนขอมเจ้า

แลวังขอมยี่มิควร

๑ เข้าถึงสี่ตะหีบ

นึกขามเจ้าทราชม

๑ ขบวนเรือประพาศ

ขึงขึงตึงหนึ่งคอบ

๑ จอกหอมล้อมเป็นวง

ดูเหมือนเค็อนสง่า

๑ ดูพลางทางรำพึง

นกกนกรู้สึกกราว

๑ แม่มศึกสงคราม

จำพรากจากทราวมไวย

๑ เกิดมาเป็นชาวไทย

รักเจ้าเขาวมาลย์

๑ จะยอมให้ไพร่

เช่นนั้นสิจัญไร

๑ เพราะรักประจักษ์จริง

จงรักถักกัมา

ก็ยิ่งใฝ่ใจถวิล

ชมดอกไม้ที่ในสวน

ยพเขาวอนงศ์นวล

เพราะน้อมเนื้อเหลือเลิศชม

รบหลบลหนคนลนลม

จิตผาจับลงหีบน้อย

คตาทาษกลาตเกลื่อนลอย

จะต่อสู้ศัตรูผลา

รอบเรือองค์พระราช

อยู่ท่ามกลางหว่างหมู่ท้าว

นั่งคานงถงเนอชาว

ไปงานศึกพิลึกใจ

ถึงสยามในวันโต

ไปต่อสู้ศัตรูพาล

ต้องทำใจเป็นทหาร

ก็จำหักกรับไป

เหยียบย่ำแผ่นดินไทย

ไม่รักชาติศาสนา

จึงต้องทิ้งเจ้าแก้วตา

อาสาต้านราญริบุญ ๆ

โคลง

๑ รอนรอนอ่อนนอกไธ	อัยภูงคค์
สรีขพระมคตลง	หมคแล้ว
ยามมคชตเยนองค	วายุพิค
ยงตรกนกดงแกว	พะเควาทรวงคคัลย ๗

กาพย์

๑ รอนรอนอ่อนอัยภูงคค์	ตวันลงลยเหลือยมผา
มคตมลสนธยา	พามคมัวท้วทวงใจ
๑ ชะแง้แลเทอกเขา	เปนเงาเงาอยู่จำไร
รำพึงคำนึงไป	ชวนให้นกตงตกราม
๑ ตกแถวเปนแนวข้าง	ถนนทางนครงาม
สว่างกระจ่างวาม	ด้วยไฟฟ้าอำเอียมแสง
๑ อิกตามถนนหลวง	ไฟฟ้ทวงรุ่งเรืองแรง
สว่างกระจ่างแจ้ง	แสงสว่างราวกลางวัน
๑ ยามเย็นเคยเห็นคน	ชนรถยนต์รชชอวตกัน
นารทคมสัน	ต่างขันแข่งแต่งยวนชาย
๑ ผ้าม่วงสีชวงโชติ	เหลือองแดงโรจนสีหลากหลาย
เสื่อแพรแลดอกลาย	ผ้าแพรห่มล้วนสมสรวย
๑ หน้านวนลนวลแต่น้อย	แหม่มช้อยสมกับผมมวย
อาภรณ์ชอนแซมค้วย	แวววิ้ววิ้วพอจับตา

๑ ทุใครไม่ซ้^๕นจิต

ค^๖พลางทางจับตา

๑ ตา^๕ตำ^๕ชำ^๕แก้ว^๕พ

๕^๕พ^๕น^๕ชา^๕ว^๕ค^๕ร^๕า^๕ว^๕ช^๕ม

๑ หน^๕ง^๕ส^๕ือ^๕ฎ^๕า^๕เจ้า^๕ร^๕ู้

๕^๕ป^๕ระ^๕เส^๕ริ^๕ช^๕ู^๕เล^๕ิ^๕ค^๕น^๕ว^๕ร^๕

๑ ก^๕ิ^๕จ^๕ก^๕า^๕ร^๕ใ^๕น^๕บ^๕้าน^๕ช^๕อ^๕ง

๕^๕ทุ^๕ก^๕ส^๕ิง^๕ข^๕อ^๕ท^๕ห^๕ญ^๕ิง^๕ล^๕้วน

๑ ใ^๕ม่^๕ห^๕่^๕ม^๕ือ^๕น^๕ห^๕ญ^๕ิง^๕ข^๕า^๕ง^๕ค^๕น

๕^๕ม^๕ี^๕ว^๕ม^๕ุ^๕ง^๕ย^๕ุ^๕ง^๕แ^๕ต^๕ัง^๕ส^๕า^๕ร

๑ ส^๕้า^๕แ^๕ค^๕ง^๕แ^๕ต^๕่ว^๕ิ^๕ชา

๕^๕ย^๕ุ^๕ง^๕น^๕ั^๕ก^๕ช^๕ก^๕พ^๕น^๕เพ^๕อ^๕น

๑ น^๕็^๕อ^๕ง^๕พ^๕ัส^๕ส^๕ล^๕า^๕ค

๕^๕ช^๕่า^๕ง^๕ว^๕น^๕แ^๕ล^๕ะ^๕ย^๕ว^๕น^๕ย^๕ั^๕ว

๕^๕เท^๕่า^๕ม^๕ิ^๕ง^๕ม^๕ิ^๕ต^๕ร^๕ว^๕น^๕ิ^๕คา

๕^๕ช^๕า^๕ย^๕ต^๕า^๕ร^๕ัก^๕ช^๕ัก^๕ต^๕า^๕ช^๕ม

๕^๕พ^๕อ^๕ส^๕ม^๕ค^๕ิ^๕ก^๕ย^๕ส^๕ั^๕ม

๕^๕แ^๕ก^๕ว^๕ม^๕ุ^๕ก^๕ต^๕า^๕น^๕่า^๕ย^๕ิ^๕น^๕ค^๕

๕^๕พ^๕อ^๕ค^๕ว^๕ร^๕อ^๕ย^๕ู่^๕แ^๕ก^๕่^๕ส^๕ั^๕ต^๕ร^๕

๕^๕เจ้า^๕ใ^๕ม่^๕ท^๕ิ^๕ง^๕ส^๕ิ^๕ง^๕ท^๕ิ^๕ค^๕ว^๕ร

๕^๕เจ้า^๕ช^๕่า^๕ช^๕อ^๕ง^๕ส^๕ิ^๕น^๕ท^๕ิ^๕ง^๕ม^๕ว^๕ล

๕^๕จะ^๕ข^๕ย^๕ั^๕น^๕ห^๕ม^๕ั^๕น^๕ก^๕า^๕ร^๕ง^๕า^๕น

๕^๕ส^๕่า^๕ล^๕ะ^๕ว^๕น^๕ใ^๕ม่^๕เ^๕้า^๕ก^๕า^๕ร

๕^๕จ^๕น^๕ล^๕ิ^๕ม^๕ง^๕า^๕น^๕ก^๕า^๕ร^๕บ^๕้าน^๕ร^๕็^๕อ^๕น

๕^๕หน^๕ง^๕ส^๕ือ^๕ข^๕่า^๕จ^๕น^๕แ^๕ช^๕เ^๕ื่อ^๕น

๕^๕พ^๕ุ^๕ง^๕ส^๕ร^๕้า^๕น^๕ไป^๕จ^๕น^๕ร^๕็^๕เ^๕็^๕ว

๕^๕แ^๕ส^๕น^๕ส^๕า^๕ม^๕า^๕ร^๕ด^๕ใ^๕น^๕ก^๕า^๕ร^๕ค^๕ร^๕ว

๕^๕ใ^๕้^๕พ^๕ช^๕ิ^๕ม^๕ล^๕ิ^๕ม^๕า^๕ห^๕า^๕ร ๕

โคลง

๑ เ^๕้า^๕ต^๕ม^๕ือ^๕ม^๕ร^๕ส^๕เป^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ว

๕^๕เ^๕ื่อ^๕น^๕ก^๕น^๕ุ^๕ม^๕ระ^๕ค^๕น

๕^๕ร^๕็^๕น^๕ร^๕็^๕น^๕ต^๕ก^๕ห^๕ล^๕า^๕ย^๕ห^๕น

๕^๕ร^๕ส^๕ห^๕ล^๕าก ๕ ร^๕ส^๕ร^๕็^๕า

๕^๕เค^๕็ม^๕ป^๕น

๕^๕ผ^๕ัก^๕เค^๕ล^๕้า

๕^๕ห^๕่อ^๕น^๕เ^๕ื่อ

๕^๕ร^๕เ^๕ง^๕ใ^๕้^๕เ^๕็^๕ก^๕ิ^๕น ๕

ภาพย์

- ๑ เขาคัมมอรรถเปรี้ยว
เนอนกน่มระคน
- ๑ เขาคัมเนอโคกถั่ว
มันเทศวิเศษมี
- ๑ สาคูเม็ดใหญ่กลม
รสยวนชวนให้กิน
- ๑ ขนมหีบเจ้าช่างทำ
มะเพองเป็นเครื่องแกง
- ๑ ขนมหีบของญวนใหม่
ทอดกรอบชอยกินมัน
- ๑ หมูแนมแกมเครื่องเรียม
พริกแดงแซงสอทุกไว้
- ๑ เมี่ยงค่าน้ำลายสอ
เข้าคลุก ๆ ไก่หมี
- ๑ เข้าตั้งกรอบถนัต
เข้าตั้งขิงใหม่มา
- ๑ อิกทั้งขนมหีบของ
ละเลงแกงเหลือสรร
- ๑ แกงไก่ใส่เครื่องถม
เข้ามันมันแกมรส
- คิงเจียวเปรี้ยวเค็มปน
ปนผักเคล้ารสเข้าที่
ปนถั่วเขียวกลมเกลี้ยงวิ
รสโอชาแสนน่ากิน
แทนเขาคัมสมถวิล
สิ้นทั้งหมครสเหลือแหลม
ทั้งน้ำพริกมะมาดแกม
รสเห็นขแนมแซมชุกกัน
ประกอบไว้วิเศษสรร
เคี้ยวกรอบ ๆ ชวนชอยใจ
หอมกระเทียมผักชีใหม่
ใบทองหลางวางชั้นหมี
เมี่ยงสมอเมี่ยงปลาทุ
น้ำพริกถั่วหัวโอชา
น้ำพริกผักละเลงทา
จิมนำตั้งทั้งเค็มมัน
เครื่องช่างเคล้าเข้าเหมาะกัน
ชูโอชาไม่ลาลด
คลุกขนมหินแยงสด
ส้มตำเปรี้ยวชวนเคี้ยวกิน

- ๑ ลูกไม้ ไม้โตแก้ว
สารพัดจักให้กิน
- ๑ ทั้งหมดรสอาหาร
รสเหมาะเพราะมีอนาง

ล้วนเลิศแล้วสมใจจิ้นต์
เสมอได้ไม่ขัดขวาง
เปรี้ยวเค็มหวานไม่จืดจาง
แก้วพี่เคลาเข้ายวนใจ ฯ

โคลง

- ๑ เจียยเหงาเปล้าออกไอ้ออกครวญ
หทัยสมศคชคชวนอ่านย่าง
นอนอ่านอ่านยิ่งหวลใจโคก
น้องพี่เคยเคียงข้างช่วยชี้ชวนหัว ฯ

กาพย์

- ๑ เจียยเหงาเปล้าออกหมองคิดถึงน้องหมองวิญญา
จึงหทัยหนังสือมาแก้รำคาญอ่านเรื่อยไป
- ๑ อ่าน ๆ รำคาญข้อแบบหนังสือสมัยใหม่
อย่างเราไม่เข้าใจภาษาไทยเขาไม่เขียน
- ๑ ภาษาสมัยใหม่ของถูกใจพวกนักเรียน
อ่านนักชกวงเวียนเขาช่างเพียรเสียจริงจัง
- ๑ แบบเกเขวภาษาสมมติว่าแบบฝรั่ง
อ่านเขอเหลือกำลังฟังไม่ไต่คลื่นไล่เหลือ
- ๑ อ่านไปไม่ไต่เรื่องชกชวนเคืองเคืองให้เขอ
ต่างกันแสนฝนฝ่ออย่างภาษาน้ำน้ำลาย

- ๑ ใ้ว่าภาษาไทย
คนไทยไพล่กลั้กลาย
- ๑ หนังสือฤาหวั้งอ่าน
ยั้งอ่านคาลฤคื
- ๑ ลองหามาอ่านใหม่
สั้มคตยทลคร
- ๑ พุทใ้ใ้ใจหาย
จยหคตยทกลอนไทย
- ๑ ทังมวลลั้วนเหลวแหลก
เรอองเขอยเลอยรงวั้ง
- ๑ กลั้บหันหาเรอองคื
อ่านใ้ใจสขาย

ช่างกระไวจวนฉิบหาย
 เปนใ้คย้านายคสิ
 แก้วราคาญใ้คสิท
 เลยคองขวั้งกลจงสาคร
 พระเอนใ้คยเปนขทกลอน
 ขนชอเสยงเฉยงไว
 เราเคระหวั้งรายนั้กระไร
 ใ้คยเปนสั้ระยั้มัง
 ทกแพนกอไนจั้ง
 ทังถอยคั้ชาหยาบคาย
 ทเอาไว้ไกล้ ๆ กาย
 หายงวั้งเหงาเควั้การะมล ๆ

โคลง

- ๑ แถลขปางนางนั้งน้อย ลีดา
 ฤกยักษั้ชั้ประลั้กษณพา ห่างห้อง
 พระรามพระโกรธา ยักษั้โหด
 พระจั้งยกพลกั้อง กักเข้าไปรออนุ ๆ

กาพย์

- ๑ กล่าวปางนางลีดา
 ลักพาไปธานี
 ฤกพณาทศศั้รัย
 จั้งเกคคักพลกหาญ

- ๑ เหตุสรุปรณา
มุ่งพระอวตาร
- ๑ เสรวสรวังจำแลงกาย
ไปเกยวเลียบวลดลอง
- ๑ พระองค์ผู้ทรงศักดิ์
หญิงชั้วมัวโมหัน
- ๑ นางยักษ์เข้าหักหาญ
น้องรักพระจักร
- ๑ พระคัตถุมกมัน
ทาสาแสนสามาญ
- ๑ ไปชวนทั้งทฤษณ์ชร
ยักษาปราชัย
- ๑ เตือกคาลนางมารบ้า
กลอกกลับแสนอปีริ
- ๑ ท้าวยักษ์ไค่ฟังความ
ให้คิดพิสมัย
- ๑ ไซ้มารีจำแลง
พอพบพระสขตา
- ๑ ทูลวอนชออันง้อ
จนองค์พงษ์นรินทร์

ย้ากามาแสนสามาญ
 ให้เป็นผิวเพื่อตัวครอง
 ให้เลิกฉายนวลลอลอง
 พรากพอผู้เคียงกัน
 ไม่จงรักด้วยกับมัน
 มันจะพาเสียวราศี
 ราวญีสคายอคนาริ
 จึงบ้ารวยปรายนางมาร
 ออกทงพนหแหลกลาญ
 กรักรรหลกหนไป
 มาราวญอรอญญนัย
 ไม่ทนพระขารม
 วังไปหาทศศิรั
 สาระแนยุแห่ไป
 เหมือนไฟกามจ้อใจ
 ใฝ่อนงคองคัสตา
 แปลงเปนกวางร่างโสภา
 สิตาเจ้าเฝ้าถวิล
 ต่อสมเด็จพระจักริน
 พระเกรงน้องจะหมองหมาง

- ๑ จับศรสรพล
ให้ล็กษมณพิกอยู่ปลาง
- ๑ มารัจครันถกคร
เรียกล็กษมณอนชา
- ๑ ยพินยินเสียงมัน
ใช้ล็กษมณรบัสตง
- ๑ ครานันทศศิรัษ
เข้ามาหานงคราญ
- ๑ กล่าวคำรำเกลยกล่อม
พูดไปไม่โยคี
- ๑ ยิงชกยิงกลักกลุ้ม
พาล่องฟองเวहन
- ๑ พระรามกลิม้คาลา
องค์พระอวตาร
- ๑ ชวนพระอนุชา
เดินปลางแลครวญปลาง
- ๑ ช่วยลูกพระอาทิตย์
กำแหงพระแสงศร
- ๑ สักรพิงจักพล
เพื่อพระอวตาร
- เสด็จขึ้นไปตามกวาง
เป็นผู้เฝ้าเจ้าลีดา
ทำเสียงอ่อนด้วยมารยา
มาช่วยพิทในพง
ก็สำคัญเคลือบแคลงหลง
ช่วยองค์พระอวตาร
จึงไต่ที่เหมือนใจพาล
จำแลงร่างอย่างโยคี
นางไม่ยอมฟังวาท
พียเพลิงกามยิ่งลามลน
เข้าโอบอุ้มนฤมล
สู่ลงกาธานีมาร
ไม่เห็นหน้ายอกตสงสาร
ก็แสนโคกวิโยคนาง
รีบลี้ลาในเถอนทาง
จนประสยพบพานร
รณชิตชิงนคร
คองพาลชวลาน
พร้อมพหลพลทวยหาญ
ผลาญขุนราพณ์ปราบลงกา

๑ เกิดศึกปลุกเศว
ซึ่งรักชักรชอนพา

๑ ยุทธแย่งแย่งสัตา
แย่งกินถันถกกล

๑ นักดึงพระร่วงเจ้า
แค้นพวกขอมจัญไร
ทนงคิศจงใจ
กระเทืองเคชะท้าว

๑ นักดึงพระร่วงเจ้า
ตำรงทรงราชย์

๑ คึงแค้นขอมอัปรี
จะคิดทำสงคราม

๑ พระจึงคิดอุบาย
เอาเปรี๊ยะบุตรชน

๑ จักไม่สำนชลอม
จึงตักเอาน้ำมา

๑ ความรู้ถึงภูธร
จึงใช้ให้โยธิน

๔๔

ก็เพราะเหตุด้วยสัตา
ให้ประยท้อสศเวียงรณ
ยังอสูรห้อมเสียดนม
ฤาจะห้วงหวงชีวิตัน ฯ

โคลง

จอมไทย
โหดห้าว
ก็ชาติ
ร่วงผู้ผดุงเสียดนม ฯ

กาพย์

ผู้ผ่านเผ้าประชาไทย
ในละโว้โอเอี่ยมงาม
มันกดขี่ชาวสยาม
ฤาก็อ่อนหย่อนแรงพล
และยกย้ายด้วยเล่ห์กล
ด้วยว่องไวไซ้ปริธา
รูปกลมกล่อมเอาชันษา
สำเร็จได้คึงใจจินต์
นครขอมจอมนรินทร์
กรวิธาทัพมาจับตัว

- ๑ เรือตอร์ปิโดวิ่ง
เรือบน ๆ ไต่ ๆ
- ๑ อาศัยรยความมืดมด
สว่างในกลางวัน
- ๑ เรือเล็กเหมือนเต็กน้อย
ต้องรอปอเหมาะะที
- ๑ จะเข้าไปตรง ๆ
ให้คิมหลายลำ
- ๑ นาวมเท่ารวด
ขัคนาวไทย
- ๑ แต่ตุงการซ้อมศึก
ชาวไทยถึงใจหาญ
- ๑ คนไทยอย่างไรท่าน
ไหนทำใจเบา
- รวดเร็วจริงวิ่งอะโฮ
ยิงปืนใหญ่มีใคร่ทัน
จึงประจัญได้แข่งขัน
ฤาจะกล้าเข้ารวว
ได้แต่คอยคท่วงที
ผู้ใหญ่ผลอเหม่อจึงทำ
คงต้องบนครนกระหน่ำ
จำต้องมพลียงไป
จึงจะกวดไปทันได้
หาลำไหนไม่พอการ
ยังต้องนกร้อนรำคาญ
ไม่มีเรือเหลืออสู้เขา
ไม่รำคาญหรือไทยเรา
จะไม่ช่วยกันค้วยฤา ฯ

โคลง

- ๑ ขอชวนกันช่วยเรา
เร่งเพาะความนิยม
นาวีสมาคม
ชวนพวกไทยทั่วหน้า
- ระคม
อย่าช้า
ชวนชัก
ชักรวกนสยาม ฯ

กาพย์

- ๑ ขอชวนกันช่วยเรา
 เร่งเพาะความนิยม
- ๑ นาวีสมาคม
 ชวนกันพลันพร้อมใจ
- ๑ ขนบกมีทหาร
 เลือข้าส่ง่างาม
- ๑ ยิ่งว่างแต่ทางเรือ
 ทางทวลชล
- ๑ จะทิ้งนั่งเฉยอยู่
 คัศุรุโจมมา
- ๑ อย่าเหม่อเผลอเรือเพลิน
 ทำเณินเนิ่นนานไป
- ๑ คัศุรุเข้าสู่ไต้
 เรือนชานลานเป็นเฒ่า
- ๑ ลูกเมียจะเสียหมด
 เราอยู่คหน้าอาย
- ๑ ตนเกิดเราเกิดมา
 ช่วยหานาวามิ
- พวกไทยเราไว้ระคม
 อย่าชักช้าจะล่าไป
 แนนิยมแห่งชาวไทย
 ล้อมรวักกันกันสยาม
 คอยเรียงราษฎรสงคราม
 คอยช่วยรบบรรจบพล
 เพื่อยองกันชนผจญ
 ไร้กำลังตั้งรักษา
 เหมือนประตูปะตีไว้ว่า
 ฤาจะสู้คัศุรุไหว
 เราขอเชิญช่วยร้อใจ
 จะล่ายากยากในเภา
 จะเอาไฟเทียวจุดเผา
 ทรัพย์สมบัติพลัดกระจาย
 ทรยศเป็นฉิบหาย
 ตายดีกว่าอย่าเสียศรี
 เป็นไทยอย่าให้เสียที
 กำลังชนไว้กันเมือง ๗

พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนริศรานุวัดติวงศ์
ทรงเมืองงานพระบรมราชาภิเศกสมโภช พ.ศ. ๒๔๕

โคลง

๑ พระเสด็จยวดยาตรชน	พลับพลา
พร้อมพร้อมพลงนาวา	แวตล้อม
ถวายวันทียทรรษา	สิ้นแต่ง
เรือกระบวนต้นซอ้ม	ให้ซอ้มพายถวาย

กาพย์

๑ พระเสด็จยวดยาตรขยับ	ขยับประทักษิณพลับพลา
พร้อมพร้อมพลงนาวา	มาน้อมเกล้าเฝ้าบาทขงสุ
๑ ไสมนักจกถวายล้ำ	เรือจ่านำที่นั่งทรง
แต่งไฟฉายลง	ส่งเสด็จถวายพายเพียงบิน
๑ สพรพนหงษ์ทรงพู่ห้อย	งอนชดช้อยลอยหลังสิ้นขุ
เพียงหงษ์ทรงพรหมินทร์	บินแต่พามาสู่ขุ
๑ ผจงจิตประกศไชย	หลาววงลไมแลอ่อนลมุน
ลายเด่นเห็นถึงคุณ	ทอ้งดำขลิบขยับทองวาว
๑ เรืออนันตนาคราช	กลาคหัวเสียดตัวเหยียดยาว
ปากอาเขยวตาพราว	ราวนาคราชชาคันนารายณ์
๑ ขุษขกบัลลังก์ลอย	สักสีพลอยงามพ่วงพราว
แสงไฟส่องแสงฉาย	พายชนล่องเรือถวายพร

๑ พระยศให้ยิ่งขง	พระเกียรติทรงเกริกกดินดอน
พระเดชกันคัสกร	พระคุณล้วนพันเกษยา
๑ พระองค์ทรงเฉลิมฉัตร	เป็นศรีสวัสดิ์จอมขัตติยา
ประชาชีต่างปรีดา	สมโภชเจ้าฉวครนโครม
๑ คนตรมอองอล	ก้องกาหลพลเห่ใหม่
ให้อีกกักก้องไพยม	ไสมนักขันรนเรืองพล
๑ กรทาพลนาเวศ	ฉลองพระเศชคุณเจ้าตน
เทิมหันชนกระมล	ยลมีฉาสารพันมี

